

NUORTEN KOKEMA SEKSUAALINEN HÄIRINTÄ

“Your body - your rules”

Johanna Saarivaara
Maiju Vuorela

Opinnäytetyö
Joulukuu 2013

Hoitotyön koulutusohjelma
Sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala

Tekijä(t) Saarivaara, Johanna Vuorela, Maiju	Julkaisun laji Opinnäytetyö	Päivämäärä 18.11.2013
	Sivumäärä 41	Julkaisun kieli Suomi
		Verkkojulkaisulupa myönnetty (X)
Työn nimi NUORTEN KOKEMA SEKSUAALINEN HÄIRINTÄ "Your body – your rules"		
Koulutusohjelma Hoitotyön koulutusohjelma		
Työn ohjaaja(t) Katainen, Irmeli Kuhanen, Carita		
Toimeksiantaja(t)		
Tiivistelmä <p>Opinnäytetyön tavoitteena oli hankkia tietoa nuorten kokemasta seksuaalisesta häirinnästä terveydenhuoltohenkilöstön ja koulu yhteisön käytettäväksi. Tarkoituksena oli selvittää erään keskisuomalaisen koulun yhdeksäsluokkalaisten kokemaa seksuaalista häirintää. Oppilaat osallistuivat tutkimukseen kirjoittamalla aineet annettujen apukysymysten avulla. Kirjoitelmista toivottiin vastauksia siihen, mitä nuorten mielestä on seksuaalinen häirintä, miten se ilmenee nuorten maailmassa ja mitkä ovat nuorten käyttämät keinot kokemansa seksuaalisen häirinnän käsittelemiseksi.</p> <p>Vastaukset saatiin kahdeltakymmeneltäseitsemältä nuorelta. Tulokset analysoitiin teemoittelemalla. Tutkimustuloksista kävi ilmi, että kyselyyn vastanneet nuoret määrittelevät seksuaalisen häirinnän käsitteen monipuolisesti, sillä he toivat esille häirinnän fyysisen sekä sanoihin ja eleisiin perustuvan puolen. Nuorten mukaan uhri on se, joka määrittelee, onko kyseessä seksuaalinen häirintä vai ei. Kyselyyn vastanneista tytöistä erityyppistä seksuaalista häirintää oli kokenut lähes puolet. Yksikään poika ei kertonut kokeneensa seksuaalista häirintää. Nuorten mukaan seksuaalinen häirintä on vakava asia ja herättää ainoastaan negatiivisia tunteita. Häirintää kokeneita nuoria auttoi konkreettinen häirinnän lopettaminen, kuten paikalta poistuminen. Useimmiten nuoret ajattelivat saavansa parhaiten apua keskustelemalla ystävänsä kanssa. Vastaajat kaipasivat myös aikuisten, kuten vanhempien ja koulun henkilökunnan apua häirinnän selvittelyyn. Opinnäytetyö antaa nuorten parissa toimiville ammattilaisille ajankohtaista tietoa seksuaalisesta häirinnästä.</p>		
Avainsanat (asiasanat) seksuaalinen häirintä, sukupuolinen häirintä, nuoret, kokemukset, laadullinen tutkimus		
Muut tiedot		

Author(s) Saarivaara, Johanna Vuorela, Maiju	Type of publication Bachelor's Thesis	Date 18112013
	Pages 41	Language Finnish
		Permission for web publication (X)
Title SEXUAL HARASSMENT EXPERIENCED BY ADOLESCENTS "Your body – your rules"		
Degree Programme in Nursing: Public health nursing and mental health care		
Tutor(s) Katainen, Irmeli Kuhanen, Carita		
Assigned by		
Abstract <p>The aim of the thesis was to provide information for health care personnel and the school community about the sexual harassment experienced by adolescents. The purpose was to examine ninth grade students' opinions and experiences related to harassment in an upper comprehensive school. Students participated in the study by writing essays with the help of leading questions. The goal was to examine how adolescents defined sexual harassment, how it appeared in their lives, and what their most common strategies to deal with harassment were.</p> <p>Twenty-seven adolescents wrote an essay. The collected data was analyzed thematically. The study indicated that the adolescents defined the concept of sexual harassment from a wide viewpoint, as they raised the idea of physical harassment as well as verbal and non-verbal behaviors. According to the participants, the victim of harassment is the one who defines whether a specific act is sexual harassment or not. Nearly a half of the girls who took part in the study had experienced some kind of sexual harassment. The boys had not experienced harassment at all. According to the adolescents, sexual harassment is a serious issue and causes nothing but negative feelings. In order to end harassment, concrete strategies such as leaving the situation were seen as the most useful. Talking to a friend was usually considered to be the best way to cope with the experience. The respondents also wished that adults such as their parents and school personnel would give them support. The thesis gives current information regarding sexual harassment to the professionals working with adolescents.</p>		
Keywords sexual harassment, adolescent, experiences, qualitative study		
Miscellaneous		

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	1
2	TEORIAPERUSTA.....	2
2.1	Nuoruus ikävaiheena	2
2.2	Seksuaalinen häirintä käsitteenä	4
2.3	Seksuaalinen häirintä ennen ja nyt.....	8
2.4	Seksuaalinen häirintä nuorten kokemuksena	9
3	OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS, TAVOITE JA TUTKIMUSKYSYMYKSET	13
4	TUTKIMUKSEN TOTEUTUS.....	14
4.1	Laadullinen tutkimus.....	14
4.2	Aineiston keruu.....	14
4.3	Aineiston analysointi	15
5	TULOKSET	17
5.1	Seksuaalinen häirintä nuorten määrittelemänä.....	17
5.2	Nuorten kokemukset seksuaalisesta häirinnästä	20
5.3	Seksuaalisen häirinnän herättämät tunteet.....	21
5.4	Nuorten käyttämät selviytymiskeinot.....	23
6	POHDINTA.....	25
6.1	Tulosten tarkastelu	25
6.2	Tutkimuksen luotettavuus.....	29
6.3	Tutkimuksen eettisyys.....	31
6.4	Yhteenveto	33
	LÄHTEET	36
	LIITTEET.....	39
	Liite 1	39
	Liite 2	40
	 KUVIOT	
	 KUVIO 1. Seksuaalisen häirinnän osa-alueet.....	8

1 JOHDANTO

Seksuaalinen häirintä on yleistä monen nuoren maailmassa. Lähes puolet suomalaisista peruskoulun 8. ja 9. -luokkalaisista on kokenut erityyppistä seksuaalista häirintää, häirinnän muotojen ulottuessa nimittelystä jopa seksiin pakottamiseen (Kouluterveyskysely 2011). Lieväkin häirintä voi vaikuttaa paitsi sen kohteeseen, myös häiritsijään ja laajasti nuoren lähipiiriin. Seksuaalinen häirintä voi aiheuttaa nuorena monenlaisia kielteisiä tunteita, kuten pelkoa ja häpeää, sekä esimerkiksi oppimisvaikeuksia, sosiaalisia ongelmia ja masennusta. (Aaltonen, J. 2012, 90.) Seksuaalinen häirintä on usein osa nuoren arkipäivää, sillä räikeätäkään häirintää ei välttämättä osata pitää vääränä eikä sitä vastaan puolustauduta. Aikuisten muistellessa nuorena kokemaansa seksuaalista häirintää, he usein jälkikäteen pitivät sitä vakavampana kuin tekohetkellä. He kertovat sen aiheuttaneen pitkään jatkunutta katkeruutta ja vaikuttaneen monella tapaa esimerkiksi seksuaalisuuteen ja itseluottamukseen. (Korhonen & Kuusi 2003, 81, 109.)

WHO:n Seksuaalikasvatuksen standardit Euroopassa -julkaisussa todetaan, että eräs seksuaalikasvatuksen tavoitteista on opettaa nuoria puolustautumaan seksuaaliselta häirinnältä. Heitä on opetettava tunnistamaan omia rajojaan ja kunnioittamaan toisen toiveita, sekä välttämään seksuaalisuutta halventavaa kielenkäyttöä. Laadukas seksuaalikasvatus on kokonaisvaltaista ja kannustaa näkemään seksuaalisuuden voimavarana. Seksuaalikasvatus on luonteeltaan ennaltaehkäisevää, eikä siinä tulisi keskittyä yksinomaan ei-toivotun raskauden ja sukupuolitautilien välttämiseen. Onnistuessaan seksuaalikasvatus lisää nuorten vastuullisuutta ja ennakkoluuttomuutta sekä voi kohentaa elämänlaatua ja terveyttä yleisellä tasolla. (Seksuaalikasvatuksen standardit Euroopassa 2010, 3, 52–53.)

Opinnäytetyön tarkoitus on selvittää erään keskisuomalaisen koulun yhdeksäsluokkalaisten kokemaa seksuaalista häirintää. Tavoite on hankkia tietoa seksuaalisesta häirinnästä nuorten näkökulmasta terveydenhuoltohenkilöstön ja koulu yhteisön käytettäväksi. Opinnäytetyö tehtiin yhteistyössä kyseisen yläkoulun terveydenhoita-

jan kanssa. Kahden yhdeksännen luokan oppilaat, tytöt ja pojat, kirjoittivat aiheesta aineet. Apukysymysten (Liite 1) avulla he kertoivat käsityksistään ja kokemuksistaan seksuaalisesta häirinnästä koulussa ja vapaa-ajalla. Kirjoituksista ilmeni minkälaista häirintää nuoret olivat kokeneet, millaisia tunteita se heissä herätti ja millaisia keinoja he käyttivät häirinnästä selviytymiseen. Laadullisen tutkimuksen koettiin antavan nuorille hyvät mahdollisuudet kertoa ajatuksistaan syvällisesti. Nuoret ovat erityisen haavoittuvaisia kokiessaan seksuaalisuutta loukkaavia tekoja, mikä vaikutti työn aiheen ja kohderyhmän valintaan. Opinnäytetyö rajattiin uhrin kokemukseen seksuaalisesta häirinnästä. Työssä ei pääasiassa keskitytä seksuaalisen väkivallan ja hyväksikäytön tutkimiseen. Kuitenkin seksuaalinen väkivalta sisältyy häirinnän määrittelmään, joten sitä ei voi kokonaan rajata työn ulkopuolelle.

2 TEORIAPERUSTA

2.1 Nuoruus ikävaiheena

Opinnäytetyötä varten aineen kirjoittaneet oppilaat ovat yhdeksäsluokkalaisia, eli iältään 15-16 -vuotiaita. Nuoruuden kehitysvaiheet voidaan jakaa varhaisnuoruusikään (12-14 vuotta), keskinuoruuteen (15-17 vuotta) ja myöhäisnuoruuteen (18-22 vuotta). Kypsyvä hormonitoiminta käynnistää muutoksia kehossa keskimäärin noin kahdentoista ikävuoden kohdalla, tytöillä aiemmin kuin pojilla. Tämä hämmentää nuorta ja käsitys omasta kehosta muuttuu. Tietoisuus kehosta lisääntyy, samoin epävarmuus ja arkuus on yleistä. Henkiseen kasvuun kuuluvat sekä kehittyminen että takapakit, ja konflikteja tulee paljon. Nuoren pitää välillä saada olla kuitenkin myös lapsi. Vanhempien arvoista poikkeavat mielipiteet kuuluvat itsenäistymiseen. Keskinuoruudessa oma persoonallisuus alkaa vähitellen vahvistua muihin samaistumisen myötä. Nuoren käyttäytymiseen vaikuttavat toisaalta hormonit, toisaalta kaverit, koti, koulu ja media. Keskinuoruuden vaiheeseen kuuluvat erilaiset roolikokeilut sekä valloittamisen ja näyttämisen tarve. Omaa kehittymistä vertaillaan toisiin. Usein tunnetaan kateutta, syyllisyyttä, vihaa ja epävarmuutta. Nuori oppii kuitenkin erittelemään tunteita aiheuttavia syitä ja sinänsä negatiiviset tunteet vievät kasvua eteen-

päin. Myöhäisnuoruudessa persoonallisuus vakiintuu ja lujittuu edelleen. Oma seksuaali-identiteetti alkaa olla selkeämpi. Tässä vaiheessa seksikokemuksia hankitaan rohkeammin ja seurustelu on yleistä. (Ryttyläinen & Valkama 2010, 86 - 88, 90.)

Autonomian hankkiminen on nuoruuden kehitystehtävien tavoite. Nuori irrottautuu vanhemmistaan ja löytää heidät uudelleen aikuisella tasolla. Itsenäistymisen lisäksi toinen tärkeä kehitystehtävä on seksuaali-identiteetin jäsentyminen, joka tapahtuu puberteetin käynnistämänä. Oppiessaan turvautumaan ikätovereihinsa ja sijoittaessaan itseään laajemmin yhteiskuntaan nuorella toteutuu myös sosiaalisen roolin löytämisen kehitystehtävä. Nuorten seksuaalisella riskikäyttäytymisellä tarkoitetaan esimerkiksi liian aikaisin aloitettuja yhdyntöjä ja suojaamatonta seksiä usean kumppanin kanssa. Huono itsetunto, hellyyden- ja rakkaudenosoitusten puute esimerkiksi vanhempien taholta ja loukkaavat huomautukset voivat altistaa riskikäyttäytymiselle. (Ryttyläinen & Valkama 2010, 86, 90.)

Seksuaalisuuden portaat nuoren kehityksen kuvaajina

Seksin kolme tasoa tai kerrosta ovat järki, tunteet ja biologia. Järjen tasoon kuuluvat tiedot omasta kehityksestä, vastuu, asenteet ja harkinta. Tunteen tasolla harjoitellaan omien tunteiden tunnistamista ja käsittelyä. Biologian tasoon ei voi itse vaikuttaa, sillä siihen kuuluu omassa tahdissa tapahtuva fyysinen aikuiseksi kehittyminen. Tasot muodostavat yhdessä seksuaalisuuden kokonaisuuden (Brusila, Hyvärinen, Kallio, Porras & Sandberg 2009, 26 - 27.) Korteniemi-Poikela ja Cacciatore (2010) kuvaavat lapsen ja nuoren seksuaalisuuden kehittymisen yhdeksäksi portaaksi. Portaita edetään yksilöllistä tahtia: toisella vietetään toista enemmän aikaa tai portaat voivat olla myös osittain päällekkäisiä. Myös aikuinen voi käydä läpi seksuaalisuuden portaat aloittaessaan uuden suhteen. (Korteniemi-Poikela & Cacciatore 2010, 10, 175.)

Harjoiteltuaan alemmilla portailla esimerkiksi rakastetuksi tulemista ja tunteiden säätelyä, lapsi etenee neljännelle portaalle nimeltään Tuttu ja kaverille kerrottu. Siinä noin 9-14 -vuotias lapsi uskaltuu kertomaan ihastuksestaan luotetulle ystävälle tai perheenjäsenelle. Hän toivoo ympäristön reaktioiden tukevan sitä, että hänen tunteensa ovat hyväksyttäviä ja hän itse on tulevaisuudessa haluttu seurustelukumppa-

ni. Ystävyyden pelisääntöjä harjoitellaan tällä portaalla. Tykkään sinusta – portaalla noin 10 - 15 – vuotias ottaa tietoisien riskien kartoittamista myös ihastuksen kohteelle. Murrosikäisen aiheuttamat fyysiset muutokset ja haavoittuvuus ovat hyvin ajankohtaisia. (Korteniemi-Poikola & Cacciatore 2010, 62, 79.)

Nuoren saadessa myöntävän vastauksen tunteisiinsa, alkaa mahdollisesti seurustelu. Käsi kädessä – portaalla ollaan usein noin 12 - 16 – vuotiaana. Tässä vaiheessa harjoitellaan muuan muassa ensimmäisiä kosketuksia ja eron aiheuttaman pettymyksen sietämistä. Suudellen-portaalla vaaditaan jo seksuaalisuuden eri kerroksien hallitsemista, eli nuoren tulee kyetä tunnistamaan omia rajojaan, tulkitsemaan toisen viestettä ja hallitsemaan omia tunteitaan ja viettejään. Seksuaalisen kontaktin ottamista harjoitellaan suutelemalla ja vaatteet päällä tapahtuvan läheisyyden ja hyväilyn kokeilulla. (Korteniemi-Poikola & Cacciatore 2010, 93, 107.)

Mikä tuntuu hyvältä? -portaalla noin 15 - 20 -vuotias nuori opettelee yhdessä kumppanin kanssa jaettavaa seksuaalisuutta. Turvallisessa ja tutussa suhteessa hän arvioi, mitä haluaa tehdä ja kuinka pitkälle on valmis etenemään. Kyllä- ja ei- viestejä sekä itsehillinnän taitoja harjoitellaan yksin ja yhdessä kumppanin kanssa. Yhdyntään sijaan tavoite on kokea seksuaalisuuden ihanuus. 16 - 25 – vuotias nuori voi seuraavaksi edetä Rakastella -portaalle. Hän on toivottavasti sinut oman kehonsa kanssa, tuntee kokemuksen myötä kehonsa reaktioita, osaa viestiä toiveistaan ja kuunnella toisen viestejä sekä tietää esimerkiksi ehkäisystä ja rakastelun mahdollisista seurauksista. (Korteniemi-Poikola & Cacciatore 2010, 122-124, 131, 135.)

2.2 Seksuaalinen häirintä käsitteenä

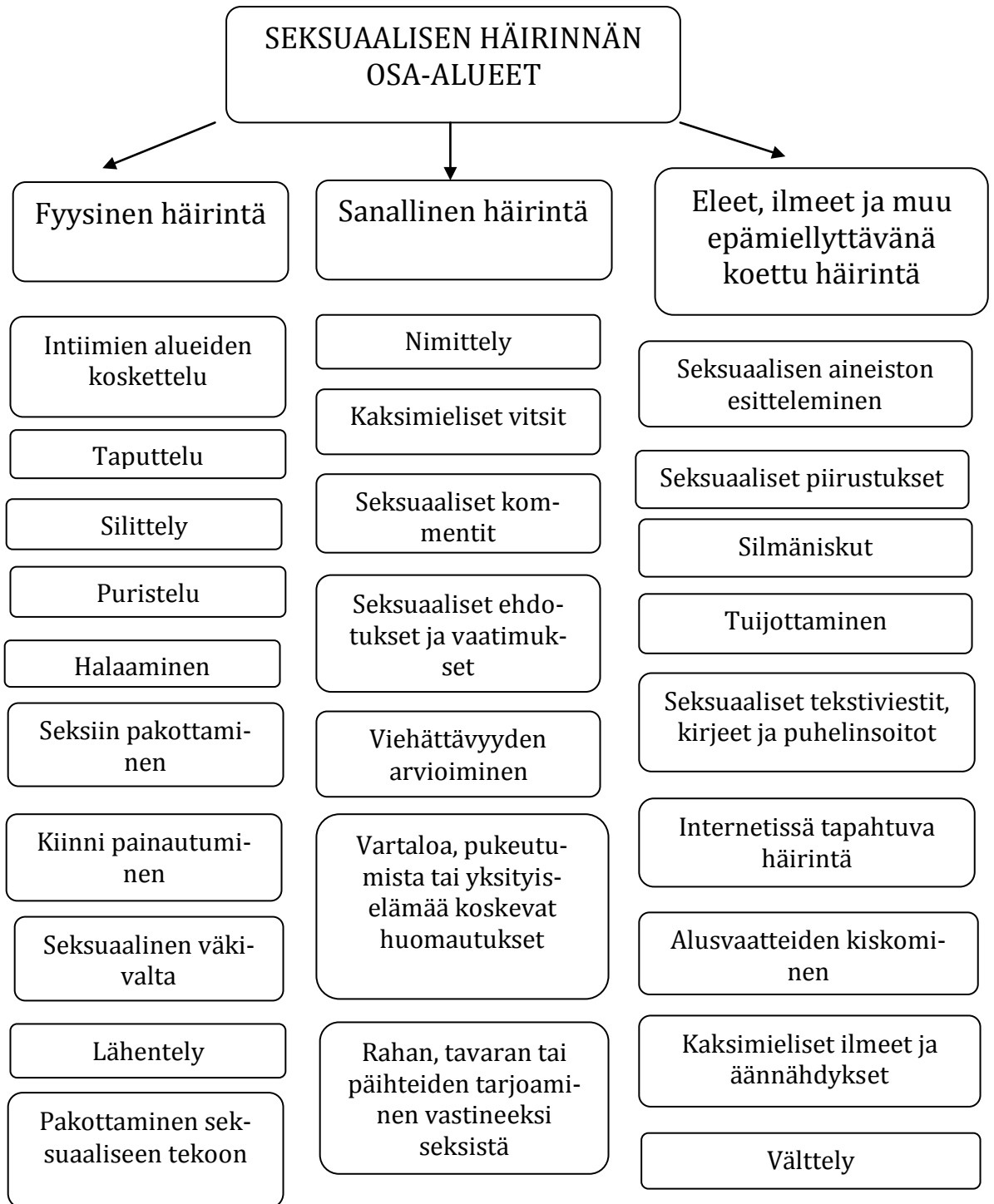
Tasa-arvolain (L 8.8.1986/609) mukaan seksuaalisen häirinnän käsitteellä tarkoitetaan ”sanallista, sanatonta tai fyysistä, luonteeltaan seksuaalista ei-toivottua käytöstä, jolla tarkoituksellisesti tai tosiasiallisesti loukataan henkilön henkistä tai fyysistä koskemattomuutta erityisesti luomalla uhkaava, vihamielinen, halventava, nöyryyttävä tai hyökkäävä ilmapiiri”. Käsite määritellään monessa eri lähteessä hyvin samalla

tavoin, mutta vaikuttaa siltä, että seksuaalista häirintää koskevassa kirjallisuudessa ja tutkimuksissa yleisesti käytetyin määritelmä on seuraavanlainen: ”Seksuaalinen häirintä on yksipuolista, ei-toivottua huomiota, joka perustuu jollain lailla sukupuoleen ja saa kohteen tuntemaan itsensä noloksi, pelokkaaksi, loukkaantuneeksi tai vihaiseksi”. (Aaltonen, J. 2012, 83; Aaltonen, S. 2006, 33; Vilka 2011, 36.) Seksuaalisen häirinnän määritelmälle tyypillistä on, että uhrin saama sukupuolinen huomio on häirintää, jos hän tulkitsee sen niin. Voi olla, että häirinnän tekijä ei pyri teollaan loukkaamaan häirinnän kohdetta tai edes ymmärrä tekevänsä väärin. Tilanteen määrittely lähteekin aina uhrin näkemyksestä. (Aaltonen, J. 2012, 83.)

Seksuaalinen häirintä voidaan jaotella esimerkiksi fyysisiin ja sanallisiin häirinnän muotoihin sekä häiritseviin eleisiin ja ilmeisiin (ks. kuvio 1). Fyysistä seksuaalista häirintää on esimerkiksi intiimien alueiden koskettelu ilman lupaa. Sanallinen häirintä voi ilmetä muun muassa seksuaalisina kommentteina, huhujen levittämisenä ja viehättävyyden arvioimisena muiden kuullen. Seksuaalista häirintää voivat olla myös tietynlaiset eleet, ilmeet, katseet sekä esimerkiksi seksuaalisen aineiston esitteleminen. (Witkowska & Menckel 2005, 81–83.) Seksuaalisen häirinnän ilmenemismuodot nuorten maailmassa ovat erityisen moninaiset. Yleisintä on nimittely, mutta myös erikoisempia häirinnän muotoja esiintyy. Tällaisia ovat esimerkiksi alusvaatteista kiskominen, seksuaaliset piirustukset toisesta nuoresta, kaksimieliset ilmeet ja äännähdykset sekä välttely. (Vilka 2011, 40.) Häirintää tapahtuu nykyään paljon myös internetin välityksellä. Lisäksi median kautta tulviva seksuaalisesti väritynyt materiaali, kuten mainokset, yleistyy ja raaistuu koko ajan. (Aaltonen, J. 2012, 69, 94.) Määritelmästä riippuen tutkijoiden näkemyksillä seksuaalisesta häirinnästä on paljon eroja. Osa tutkijoista ajattelee määritelmän niin, että lähestulkoon kaikilla naisilla olisi kokemuksia seksuaalisesta häirinnästä. Toiset puolestaan kokevat, että käsite on määritelty liian laajasti ja seksuaalista häirintää tapahtuu paljon ajateltua vähemmän. (Aaltonen, S. 2006, 35.)

Seksuaalisen häirinnän lähikäsitteitä ovat muun muassa seksuaalinen kaltoinkohtelu ja hyväksikäyttö. Seksuaalinen kaltoinkohtelu sisältää seksuaalisen itsemääräämisoikeuden loukkaukset, jotka eivät kaikki ole kuitenkaan rikoksia. Kaltoinkohtelua ovat

teot, jotka eivät sovi nuoren kehitystasolle ja loukkaavat nuorta henkisesti tai fyysisesti. (Brusila ym. 2009, 29.) Seksuaalisessa hyväksikäytössä esimerkiksi iän perusteella hallitsevassa asemassa oleva henkilö loukkaa alle 18-vuotiasta tai puolustuskyvyttöntä kohdetta seksuaalisesti tai muutoin houkuttelee tämän seksuaaliseen tekoon (Vilka 2011, 184). Esimerkiksi Suomen tasa-arvolaki ja työterveyslaitos erottavat toisistaan sukupuolisen ja seksuaalisen häirinnän määritelmät. Sukupuolinen häirintä ei ole luonteeltaan seksuaalista vaikka perustuukin kohteen sukupuoleen (L 8.8.1986/609). Koska käsitteet sukupuolinen ja seksuaalinen häirintä ovat hyvin lähellä toisiaan, käytetään opinnäytetyössä termiä seksuaalinen häirintä, johon sisällytetään myös sukupuolinen häirintä. Seksuaalinen häirintä ja kiusaaminen voivat limittyä toisiinsa. Kiusaamisessa aiheutetaan kohteelle tahallisesti vahinkoa, häirintä voi puolestaan olla tahallista tai tahatonta. (Vilka 2011, 47.)

KUVIO 1. Seksuaalisen häirinnän osa-alueet

2.3 Seksuaalinen häirintä ennen ja nyt

Seksuaalinen häirintä on käsitteenä varsin nuori, sillä se sai alkunsa vasta 1980-luvulla Yhdysvalloissa. Tuolloin termi käsitti vain naisten kokeman häirinnän työpaikoilla. Suomessa aihe nousi median kautta esille kymmenen vuotta myöhemmin ja vasta 2000-luvulla keskustelu ja tutkimukset kohdistuivat nuorten, lähinnä tyttöjen, kokemaan seksuaaliseen häirintään. (Aaltonen, S. 2006, 15-17.) Julkisen keskustelun myötä vuonna 2005 Suomen tasa-arvolakia päivitettiin niin, että se käsitti myös lasten ja nuorten kokeman seksuaalisen häirinnän oppilaitoksissa ja peruskouluissa (L 8.8.1986/609). Nuorten kokema seksuaalinen häirintä on kuitenkin jäänyt Suomessa taka-alalle keskittyessä aikuisten työyhteisöissä koettuun seksuaaliseen häirintään (Aaltonen, J. 2012, 87).

Suomen tasa-arvolaisissa (1986/609) kielletään syrjintä, joka lain mukaan pitää sisälleen seksuaalisen ja sukupuoleen perustuvan häirinnän. Laki kuitenkin koskee vain oppilaitoksia ja työyhteisöjä, joten vapaa-ajalla tapahtuva häirintä ei kuulu lain piiriin. Vapaa-ajalla tapahtuvan häirinnän, kuten sanallisen ahdistelun tai koskettelun, tuomittavuus riippuu siitä, kiihottuuko tekijä. Tällöin kyseessä voi olla lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö (LA 25.11.118/2009; Vilka 2011, 27.) Tämän vuoksi vuonna 2009 tehtiin lakialoite, jossa vaadittiin selkeämpää mahdollisuutta puuttua lapsiin kohdistuvaan häirintään (LA 25.11.118/2009). Haasteellista lain tulkinnessa on myös se, että tekijä ei ennalta voi välttämättä tietää, onko esimerkiksi flirttailu kohteen mielestä seksuaalista häirintää, jolloin mahdolliset oikeustoimet voivat ihmetyttää (Vilka 2011, 27).

Nuorten seksuaalioikeuksissa todetaan muun muassa, ettei nuorta saa haukkua seksuaalisuutta loukkaavalla tavalla tai ahdistella seksuaalisesti. Nuorella on oikeus nauttia kehostaan, seksuaalisuudestaan ja päättää itse seksuaalisesta aktiivisuudestaan. Aikuisten velvollisuus on mahdollistaa nuorelle seksuaaliterveyspalvelut ja tiedottaa seksuaalioikeuksista. (Nuorten seksuaalioikeudet 2013.) 2000-luvun kasva-

vana haasteena on lasten suojeleminen internetissä ja muussa digitaalisessa mediassa. Tutkimustulokset lasten ja nuorten kokemasta seksuaalisesta häirinnästä internetissä ovat huolestuttavia. Joka kolmas alle 16-vuotias on vastaanottanut seksuaaliväritteisiä viestejä, kuvia tai videoita netissä. Teknologian kehitys on tuonut mahdollisuuden lähestyä lasta vaivattomammin kuin reaali maailmassa ja tästä kiinnostunut henkilö ryhtyykin entistä helpommin seksuaaliseen häirintään tai hyväksikäyttöön. (Lasten kokema seksuaalinen häirintä ja hyväksikäyttö internetissä 2011.)

2.4 Seksuaalinen häirintä nuorten kokemuksena

Nuorten kokema seksuaalinen häirintä vaikuttaa olevan ilmeisen yleistä (Seksuaalinen häirintä). Terveyden ja hyvinvoinnin laitos teettää säännöllisesti valtakunnallisen Kouluterveyskyselyn, jonka tavoitteena on kerätä kattavasti tietoa monista nuoriin liittyvistä aiheista, kuten terveystottumuksista. Sen mukaan opinnäytetyön yhteistyökoulun 8. ja 9. luokan oppilaista (N=249) lähes puolet kertoi kokeneensa seksuaalista häirintää. (Kouluterveyskysely 2011.)

Seksuaalisen häirinnän herättämät tunteet

Vaikka seksuaalinen häirintä on laissa määritelty, häirinnän ja ei-häirinnän erottaminen voi nuoresta olla haastavaa. Raja ei aina mene epämieluisan ja mieluisan, vaan ennemminkin sietämättömän ja siedettävän huomion välillä. Nuori voi sivuuttaa häirinnän harmittomana seikkana tai vitseinä. Lisäksi usein nuori tietää vakavampia häirinnän muotoja, jolloin omaa kokemusta voidaan vähätellä. Vaikka nuoret pitävät joitain tekoja häiritsevinä, voi niihin silti sisältyä imartelevaa huomiota. Seksuaalisella häirinnällä voikin olla yhtäläisyyksiä myös flirttailuun. (Aaltonen, S. 2006, 142, 145, 212.) Häirintä herättää usein kokijassa monia epämiellyttäviä tunteita, kuten häpeää, vihaa ja pelkoa (Sunnari 2009, 75). Toisaalta häiritylle voi myös nousta mielihyvän ja vaaran tunteita (Aaltonen, J. 2012, 88). Sukupuoliseen huomioon liittyy siis ambivalentteja tuntemuksia, joita nuoren voi olla vaikea käsitellä (Aaltonen, S. 2006, 148). Myös ympäristöllä on suuri vaikutus siihen, kuinka nuori kokemuksensa ajattelee.

Esimerkiksi seksuaalista häirintää normalisoivat sanonnat, kuten “rakkaudesta se hevonenkin potkii” tai “pojat ovat poikia” vähättelevät häirintää tekona, eivätkä anna nuorelle tilaa puntaroida ristiriitaisia tunteitaan. (Aaltonen, J. 2012, 85.)

Nuori häirinnän kohteena ja tekijänä

Tytöt kokevat seksuaalista häirintää huomattavasti enemmän kuin pojat (Aaltonen, S. 2006, 147). Useimmin häirintä koetaan toisen sukupuolen edustajan tekemänä. Sukupuolisten stereotyyppien kautta voidaan yleistää poikien ja tyttöjen rooleja seksuaalisen häirinnän tekijöinä ja kohteina. Voidaan olettaa, että pojan kokema seksuaalinen häirintä on tervetullutta, koska tytöiltä saatu seksuaalinen huomio kasvattaa miehisyyttä. (Aaltonen, J. 2012, 86.) Tyttöihin puolestaan kohdistuu odotuksia, jotka voivat olla kohtuuttomia heidän kypsyytensä nähden. Heidän pitäisi esimerkiksi kyetä punnitsemaan lähettämiään viestejä ja kokemaansa häirintää myös tekijän näkökulmasta. Mikäli häirintää tyttö kokenut puolustautuu, voidaan ajatella, että hän ottaa asiat liian vakavasti, ylireagoi tai ei ymmärrä vitsejä. Tyttöjen voidaan ajatella olevan myös osittain vastuullisia häirinnästä oman käyttäytymisensä tai pukeutumisensa vuoksi. (Aaltonen, S. 2006, 212 - 214.)

Seksuaalinen häirintä nuoren tekemänä voidaan ajatella osaksi nuoruutta, jolloin epävarma ja kokematon nuori osoittaa välittämistä ja huomiota seksuaalisella kiusaamisella. Murrosikäisen pojan luonne, hormonit ja seksuaalivietti voivat selittää häiritsevän käytöksen. Tytön vastaavasti oletetaan olevan järkevä ja kypsä osapuoli. Seksuaalista häirintää toteuttava tyttö nähdään usein poikkeavana. Hän on väärällä tavalla seksuaalinen ja rivo, mutta toisaalta voi hakea toiminnalla itselleen tilaa ja kovempaa mainetta. (Aaltonen, S. 2006, 35–36, 214, 326–327, 332, 366.) Vaikka kömpelöllä ja kokemattomalla nuorella olisi taustalla viattomat tarkoitusperät, huomio muuttuu kuitenkin häirinnäksi silloin, kun kohde ilmaisee sen olevan ikävää (Aaltonen, J. 2012, 83).

Nuorten käyttämät selviytymiskeinot

Varsinkin odottamattomissa ja äkillisissä tilanteissa nuoren on vaikea puolustautua häirintää vastaan. Asiasta ei aina puhuta edes jälkikäteen. Fyysistä häirintää koke-

neelle paikalta poistuminen voi olla luonteva reagoitikeino, mutta myös väkivaltaan, kuten lyömiseen, voidaan joskus turvautua. (Sunnari 2009, 74.) Tavallisinta on, että nuoret purkavat seksuaalisen häirinnän kokemuksiinsa kertomalla niistä kavereilleen. Myös vanhemmille kertomista kannatetaan, mutta useasti häirinnästä jätetään kertomatta, koska nuori haluaa suojella vanhempiaan turhilta huolilta ja toisaalta vaalia omaa yksityisyyttään ja vapaa-aikaansa. Viranomaisille häirinnästä kerrotaan yleensä vasta vanhempien kautta. Häirinnästä kertominen on kuitenkin vaikeaa ja usein nuoren on haastavaa löytää joku jolle puhua. Nuori pelkää, että asiasta kertominen hankaloittaa asioita ennestään, eikä toisaalta usko, että häntä otettaisiin tosissaan. Vakavimpien häirinnän muotojen, tai kun häiritsijä on aikuinen, myötä kertomisen tärkeys korostuu. (Aaltonen, S. 371–374, 382–386.) Netissä tapahtuvaa seksuaalista häirintää vastaan nuoret ovat löytäneet hyviä toimintatapoja. He poistavat tai estävät häiritsevän henkilön ystävälistaltaan tai jättävät huomioimatta hänen kommenttinsa. (Aaltonen, J. 2012, 96.) Tutkimusten mukaan kuitenkin vain noin puolet seksuaalista häirintää internetissä kokeneista nuorista kertoivat niistä kenellekään ja vain 10 % tapauksista tuli viranomaisten tietoon (Lasten kokema seksuaalinen häirintä ja hyväksikäyttö internetissä 2011).

Seksuaalisen häirinnän vaikutukset

Seksuaalinen häirintä satuttaa nuorta. Lieväkin häirintä voi vaikuttaa jokapäiväiseen elämään, kuten keskittymiskykyyn ja opiskelun sujuvuuteen. Nuori voi muuttaa käyttäytymistään tai esimerkiksi vaatevalintojaan. Seksuaalisesta häirinnästä voi seurata fyysisiä oireita kuten päänsärkyä ja vatsakipua, sekä lisääntynyttä päihteiden käyttöä ja unettomuutta. Nuori saattaa myös eristäytyä joukosta. Häirintä voi vaikuttaa koko kouluyhteisöön esimerkiksi juoruiluna, ilmapiirin muutoksina ja oppilaiden jakautumisena häiritsijän ja uhrin puolelle (Aaltonen, J. 2012, 90-91.) Vaikutukset voivat ulottua jopa vuosien päähän tapahtumista. Häirintä voi vaikuttaa laajasti seksuaalisuuteen, parisuhteeseen, itsetuntoon sekä vaikeuttaa luottamuksen saavuttamista. Monet kokevat vielä aikuisenakin katkeruutta ja riittämättömyyttä nuorena koetun häirinnän vuoksi. (Korhonen & Kuusi 2003, 99.) Häirintä voi jopa aiheuttaa masennusta sekä traumaoireita (Vilka 2011, 101).

Seksuaalikasvatus ja seksuaaliseen häirintään puuttuminen

Sosiaali- ja terveysministeriön julkaiseman toimintaohjelman mukaan seksuaalikasvatuksen yhtenä tavoitteena on käsitellä paitsi seksuaaliterveyteen liittyviä fyysisiä, myös psyykkisiä, sosiaalisia ja eettisiä aiheita. Kouluterveydenhuollon tehtäviin kuuluu tarjota apua ja neuvoja nuorten seksuaalisuuteen liittyvissä kysymyksissä. Kouluterveydenhuollon tulisikin osallistua seksuaalikasvatusta koskevin osin opetussuunnitelman suunnitteluun ja toteutukseen. Koulun, kodin ja terveydenhoitajan välinen yhteistyö on suositeltavaa ja se voidaan toteuttaa esimerkiksi vanhempainiltoja järjestämällä. (Seksuaali- ja lisääntymisterveyden edistäminen 2007, 31, 36-37.) Nuorten seksuaalikasvatuksen tilanne on parantunut terveystiedon tultua pakolliseksi oppiaineeksi vuonna 2006. Seksuaalikasvatuksen on tutkimuksissa todettu lisäävän nuorten tietämystä ja vähentävän seksuaalista riskikäyttäytymistä. (Apter 2008.) Vaikuttavuutta seksuaalikasvatukseen tuo nuorten ottaminen mukaan sen sisällön suunnitteluun ja toteutukseen sekä nuorten oman kielen käyttäminen opetuksessa. Nuorten tulee tuntea olonsa turvalliseksi seksuaalikasvatustilanteissa – tätä edistää esimerkiksi henkilökohtaisten esimerkkien käytön välttäminen ja ryhmiin jakaminen väliaikaisesti sukupuolen perusteella. (Seksuaalikasvatuksen standardit Euroopassa 2010, 30.)

Seksuaalista häirintää voidaan tehokkaasti vähentää antamalla nuorille tietoa asiasta. Yhdessä keskustelemalla voidaan pohtia, mitkä teot ylittävät epämiellyttävän rajan ja miten tilanteissa pitäisi toimia. Tiedon avulla nuorten on helpompi vastustaa ryhmäpainetta ja puolustaa itseään. Nuoren tulisi tuntea konkreettisia keinoja häirinnän lopettamiseksi sekä tietää, että häirintätilanteesta on hyväksyttävää poistua vaikkapa sanomatta mitään. Lisäksi nuoria tulee muistuttaa kertomaan kokemastaan häirinnästä turvalliselle aikuiselle. (Aaltonen, J. 2012, 99-100.) Korhosen ja Kuusen (2003, 102) tutkimuksen mukaan opettajat puuttuivat harvoin vakavaankaan häirintään koulussa, vaikka yleisen käsityksen mukaan jokaisella on oikeus käydä koulua tulematta häirityksi. Tasa-arvolain mukaan aikuisen on puututtava nuoren kokemaan seksuaaliseen häirintään. Hyvä on myös muistaa, että häirinnän selvittäminen ei ole yksin nuoren vastuulla, vaan aikuisen on aktiivisesti tartuttava epäilyksiinsä häirinnästä. (Aaltonen, J. 2012, 99.) Yksilön omat aikaisemmat kokemukset vaikuttavat

siihen, minkä hän kokee seksuaaliseksi häirinnäksi. Esimerkiksi henkilö, jota on lapse-
na käytetty seksuaalisesti hyväksi, voi kokea vaikkapa kosketuksen ahdistavaksi toisin
kuin henkilö, jonka seksuaalisuutta ei ole loukattu. (Vilka 2011, 37.) Tästäkin syystä
opettajan tai kenen tahansa aikuisen voi olla hyvä tarkastella omia tiedostamattomia
asenteitaan, jotta hän osaisi ottaa vakavasti lievemmätkin häirinnän muodot (Aalto-
nen, J. 2012, 101).

3 OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS, TAVOITE JA TUTKIMUSKY- SYMUKSET

Opinnäytetyön tarkoitus on selvittää erään keskisuomalaisen koulun yhdeksäsluokka-
laisten kokemaa seksuaalista häirintää. Tavoite on hankkia tietoa seksuaalisesta
häirinnästä nuorten näkökulmasta terveydenhuoltohenkilöstön ja koulu yhteisön
käytettäväksi.

Tutkimuskysymykset

1. Mitä nuorten mielestä on seksuaalinen häirintä?
2. Miten seksuaalinen häirintä ilmenee nuorten maailmassa?
3. Mitkä ovat nuorten käyttämät keinot kokemansa seksuaalisen häirinnän käsitte-
lemiseksi?

4 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

4.1 Laadullinen tutkimus

Laadullisen eli kvalitatiivisen tutkimuksen tarkoituksena on kuvata mahdollisimman kokonaisvaltaisesti tutkittavaa ilmiötä. Tutkittavien henkilöiden näkökulmille ja kokemuksille annetaan tilaa, joten aineisto hankitaan mieluiten sellaisin keinoin, joissa tutkittava saa mahdollisimman vapaamuotoisesti kertoa ajatuksistaan. Kvalitatiivisen tutkimuksen kohdejoukko valitaan tarkoituksenmukaisesti ja annettua aineistoa tulkitaan ainutlaatuisena. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2007, 157-160.) Tutkittavien määrä on usein varsin pieni, sillä määrän sijaan keskitytään laatuun ja yksityiskohtaisen kuvan saamiseen. Tärkeää on, ettei tutkijalla ole ennako-olettamuksia tutkittavista tai tutkimustuloksista, vaan tutkija saa uusia näkökulmia aineistoa analysoidessaan. Laadullisessa tutkimuksessa päättely on useimmiten aineistolähtöistä, eli päättely etenee induktiivisesti yksittäisestä havainnosta yleisiin päätelmiin. Tyypillistä on, että tutkimussuunnitelma, kuten myös analyysimetodit, elävät tutkimuksen edetessä. (Eskola & Suoranta 1998, 18-21, 83.)

4.2 Aineiston keruu

Aineiston keräämistä varten pyydettiin kahta yhdeksättä luokkaa (yhteensä 49 oppilasta), sekä tyttöjä ja poikia, kirjoittamaan kokemuksistaan ja näkemyksistään liittyen seksuaaliseen häirintään. Tutkimukseen osallistui 27 nuorta. Tutkimusta varten tarvittiin luvat nuorten huoltajilta sekä koululta. Tutkimusta edeltävällä viikolla nuorille jaettiin kirjeet (Liite 2), jonka mukana tulevan luvan allekirjoittamalla vanhempi saattoi antaa suostumuksensa osallistumiselle. Samalla nuorille esittäydettiin ja kerrottiin, mistä tutkimuksessa on kyse. Tässä vaiheessa kerrottiin myös, että tutkimukseen osallistuneiden kesken arvottaisiin yhteensä neljä elokuvaalippua. Tämän toivottiin lisäävän suostumusten palautusosuutta. Osa nuorista ei saanut huoltajilta

lupaa osallistumiseen, muutama ei halunnut osallistua ja jotkut eivät palauttaneet suostumusta lainkaan.

Kirjoitelmat ovat usein toimivia yli kymmenenvuotiailla lapsilla. Kirjoitelmaa aineistonkeruumenetelmänä käytettäessä aiheen on oltava kiinnostava ja apukysymyksillä pyritään ohjaamaan vastaajia kirjoittamaan sekä omista kokemuksistaan, että käsitksistään. (Aarnos 2007, 176.) Kirjoittaminen toteutettiin yhden oppitunnin aikana, niin että kumpikin opinnäytetyön tekijöistä keräsi aineiston eri luokilta. Oma opettaja oli läsnä tunnin ajan, jotta työrauha säilyisi paremmin. Tutun opettajan läsnäolo saattoi myös lisätä nuorten turvallisuudentunnetta arasta aiheesta kirjoitettaessa. Opettaja ja kouluterveydenhoitaja keräsivät vanhempien suostumukset, jotta oppilaiden anonymiteetti säilyisi. Ne oppilaat, jotka eivät saaneet huoltajilta lupaa osallistua tutkimukseen, saivat opettajalta vaihtoehtoisia tehtäviä. Näin tilanne oli mahdollisimman tasapuolinen. Oppilaat saivat aineiden kirjoittamiseen aikaa puoli tuntia. Oppilaat sulkivat aineet kirjekuoriin ja palauttivat ne yhtä aikaa. Lopuksi nuoria kehoitettiin ottamaan yhteyttä kouluterveydenhoitajaan, mikäli tutkimuksen aihe oli herättänyt voimakkaita tunteita. Tutkimuksen jälkeen kirjoitelman tehneiden nuorten kesken arvottiin neljä elokuvalippua.

4.3 Aineiston analysointi

Oppilaiden kirjoitelmat litteroitiin eli kirjoitettiin uudelleen tekstinkäsittely-ohjelmalla, jotta aineisto saataisiin helpommin käsiteltävään muotoon. Koska tutkimuksen kohteena ei ollut kieli eikä sen käyttö, voitiin kirjoitelmien kirjoitusvirheet korjata. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006.) Litteroidut tekstit tulostettiin. Aineistoa kertyi 10 A4-arkkia fonttikoolla 12 ja rivivälillä 1.5 kirjoitettuna. Kirjoitelmat järjestettiin juoksevalla numeroinnilla käsittelyn helpottamiseksi. Omien koodien käyttäminen on analysointia tehdessä hyödyllistä, joten numeron eteen laitettiin lisäksi T tai P kuvaamaan sitä, oliko kirjoittaja tyttö vai poika. (Eskola & Suoranta 1998, 165.)

Analyysimenetelmäksi valittiin teemoittelu. Siinä aineistosta etsitään yhdistäviä ja myös erottavia seikkoja. Aineistoa pilkotaan ja järjestellään teemoihin koodausta käyttämällä. Usein teemoittelu on aineistolähtöistä, mutta myös osittain teorian pohjalta tapahtuva teemoittelu on mahdollista. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006.) Koska opinnäytetyön aineisto kerättiin ohjaavien kysymysten avulla, jäsentely oli luontevaa tehdä niiden mukaan. Oppilailta kysytyjen kysymysten perusteella muodostettiin pääluokat: seksuaalisen häirinnän määritelmä, yleisyys, ilmenemis- muodot, häirinnän herättämät tunteet ja nuorten käyttämät selviytymiskeinot. Tulostetuista aineista leikattiin koodausyksiköitä, jotka merkittiin värein ja numeroin. Värit kuvasivat vastaajan sukupuolta ja ne helpottivat hahmottamaan aineistoa yhdellä vilkaisulla. Numerokoodit auttoivat yhdistämään lausuman alkuperäiseen kirjoittajaan. Koodauksen jälkeen lausumat jaoteltiin pääluokkien sisällä yhtäläisyyksien perusteella yläluokiksi sekä joissain tapauksissa niiden alle muodostui alaluokkia. Litteroitua tekstiä tuleekin tarkastella ennakkoluulottomasti, sillä esille tulevat teemat eivät aina välttämättä noudata tutkijan ennakkokäsityksiä (Mt). Eräs nuori kuvasi aineessaan kiinnostavia näkökulmia esimerkiksi sukupuolten välisestä tasa-arvosta. Ne eivät kuitenkaan vastanneet tutkimuskysymyksiin. Tämän vuoksi ne rajattiin analyysin ulkopuolelle. On tärkeää keskittyä tarkasti rajattuun osaan ja perehtyä siihen syvällisesti (Tuomi & Sarajärvi 2009, 92).

Laadullisen tutkimuksen analyysi voi sisältää myös määrällisen analyysin piirteitä. Kvantifioinnissa lasketaan, kuinka moni tutkittava ottaa esille tietyn asian. Taulukointi voi havainnollistaa esimerkiksi ilmiöiden eroja tai yleisyyttä. Kvantifioinnissa, kuten muutenkin aineistoa analysoidessaan tutkija joutuu usein tulkitsemaan aineistoa melko paljon. Tärkeää on myös muistaa kriittisyys laskelmia tehdessään, jottei kvantifiointi tapahdu mekaanisesti. (Eskola & Suoranta 1998, 165-166.)

Analysoinnin jälkeen kirjoitetaan tutkimusteksti, jossa kerrotaan tulokset (Eskola & Suoranta 1998, 236). Tekstissä esitellään esimerkkivastauksia eli sitaatteja, jotka auttavat tutkittavan asian ymmärtämisessä. Tuloksia tarkastellessa sitaatteja myös kommentoidaan, tulkitaan ja liitetään teoriaan. Sitaattien valinnassa tulee käyttää

harkintaa - parhaimmillaan ne havainnollistavat tutkittavaa asiaa lukijalle, toisaalta ne saattavat tarpeettomasti pidentää tutkimustekstiä. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006.)

5 TULOKSET

Kahdestakymmenestäseitsemästä vastaajasta viisi kertoi kokeneensa seksuaalista häirintää. He kaikki olivat tyttöjä, joten vastanneista tytöistä lähes puolet oli kokenut häirintää. Kukaan vastanneista pojista ei kertonut kokeneensa seksuaalista häirintää. Kaksi poikaa täsmensi, että ainakaan ei muista kokeneensa häirintää, tai ei määritellyt itseensä kohdistunutta toimintaa häirinnäksi. Kolme poikaa ja kolme tyttöä kertoo kaverinsa tai tuttunsa kokeneen häirintää tai nähneensä itse muita häiritävän. Yksikään vastaaja ei kertonut itse häirinneensä ketään seksuaalisesti.

5.1 Seksuaalinen häirintä nuorten määrittelemänä

Osa nuorista kertoi, että jokaisella on oma näkemyksensä siitä, mitä seksuaalinen häirintä on. Nuoret pohtivat sen riippuvan ihmisestä kuinka huomion kokee. Toisaalta yksi nuorista kertoi, että seksuaalisen häirinnän käsite on niin laaja, että helposti lähes kaikki lähestyminen voidaan kokea häirinnäksi. Käsitteen laajuutta voi hyvin kuvata myös erään tytön kirjoitus siitä, kuinka tahaton hipaisu takamukseen voi jonkun mielestä olla seksuaalista häirintää. Yksi nuorista totesi, että seksuaalinen häirintä tarkoittaa periaatteessa kiusaamista, joka on seksuaalista.

“Jotkut tosiaan voivat kokea jo ”likaisen” vilkaisun seksuaalisena häirintänä, toisilla raja menee korkeammalla. Mutta se täytyy muistaa, että kukaan toinen ei voi sanoa puolestasi, onko tuo seksuaalista häirintää vai ei.”

Nuoret pohtivat myös tilanteita, joissa häiritsijänä olisi itseään vanhempi henkilö. Eräs tyttö kertoi kokevansa päivittäin seksuaaliseksi häirinnäksi tulkittavia tilanteita, joita hän ei kuitenkaan itse kokenut häirinnäksi. Toisaalta silloin, kun vastaavia eleitä tuli vanhemman miehen taholta hän näki tilanteen toisinaan seksuaalisena häirintänä.

“Olen kuitenkin kokenut tilanteita, joissa vanhempi mies on tehnyt kyseenomaisia yllämainittuja juttuja (...silmän iskut, läpsäytykset pylyyn, ulkoiset kehut, silittely tai flirttaileva puhetyyli tai elekieli...), jolloin en yleensä katso sitä hyvällä ja silloin voin yleensä jopa kokea sen häirinnäksi.”

“Mielenpitoeni ja tunteeni olisivat varmasti erilaiset jos mies olisi ollut ikäisemme.”

Fyysinen seksuaalinen häirintä

Lähes kaikki vastanneista nuorista ajattelivat koskettelun olevan seksuaalista häirintää. Tarkemmin koskettaminen kuvattiin seksuaaliseksi häirinnäksi silloin kun toinen ei sitä halua tai kun kosketetaan ilman lupaa. Erikseen nuoret mainitsivat myös intiimeihin paikkoihin koskettamisen, joista he pitivät esimerkkeinä takapuolelle läpsimistä ja rintoihin koskettamista. Nuoret kokivat, että epämiellyttävä lähentely ja halaaminen ovat seksuaalista häirintää. Koulussa pojat saattoivat yrittää halata tyttöjä, vaikka tytöt eivät sitä halunneet.

“Seksuaalinen häirintä on mielestäni sitä, että kiusataan/kosketaan toista mm. rinnoista tai perseestä ilman että on kysynyt lupaa ketä koskettaa.”

“Halaaminenkin voi olla seksuaalista häirintää, jos ns. lupaa ei ole tai toinen osapuoli kokee sen seksuaaliseksi häirinnäksi.”

Sanallinen seksuaalinen häirintä

Nuoret pitivät sanallisena seksuaalisena häirintänä esimerkiksi huutelua ja härskejä tai flirttailevia puheita. Eräs nuori mainitsi nimittelyn seksuaalisen häirinnän määritelmään. Kirjoituksista kävi toisinaan ilmi, että sanat voivat tuntua häirinnältä silloin, kun niitä joutuu kuuntelemaan vasten tahtoaan. Eräs tyttö mainitsi myös, että sillä

on merkitystä, kuka sanallista häirintää tekee. Esimerkiksi ulkoiset keuhut katsottiin häirinnäksi silloin, kun ne tulevat vanhemmalta mieshenkilöltä.

”Myös perään huutelu ja viheltely sekä vihjailu voidaan tulkita häirinnäksi, vaikka vihjailija olisi tarkoittanut sen vitsiksi.”

”...jos vaikka puhuu härskisti, kaksimielisesti tai ehdottelee jotain ilman toisen hyväksyntää”

”Joku puhuu sinulle jotenkin rivosti vaikka et halua kuunnella.”

Eleet ja muu epämiellyttävänä koettu häirintä

Nuoret kuvailivat seksuaalisesti häiritseviksi eleiksi esimerkiksi silmäniskut, viheltely ja tuijottamisen. Häiritsevällä tavalla tuijottaminen tai intiimien alueiden katseleminen mainittiin joka viidennessä aineessa. Lisäksi vihjailuja ja ehdottelua pidettiin seksuaalisena häirintänä.

”... katselee intiimejä alueita, rintoja tai pyllyä.”

”...periaatteessa tuijottamista tietyllä lailla.”

Eräs nuorista toteaa, että harvoin valtavirtamediassa kiinnitetään huomiota seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen kokemaan seksuaaliseen häirintään. Hänen mukaansa seksuaaliset ennakkoluulot voivat myös olla seksuaalista häirintää. Vakavampina seksuaalisen häirinnän muotoina nuoret esittivät esimerkiksi pakottamisen seksuaaliseen kontaktiin sekä pedofilian. Eräs poika mainitsi myös itsensäpaljastajat seksuaaliksi häiritsijöiksi.

”On mielestäni myös seksuaalista häirintää, jos väitetään, että toisen seksuaalinen suuntautuminen ”johtuu jostain”. Se ei ole mitenkään oma valinta...”

5.2 Nuorten kokemukset seksuaalisesta häirinnästä

Aineen kirjoittaneista nuorista viisi tyttöä oli kokenut seksuaalista häirintää. Häirintää oli ollut sekä sanallista, että fyysistä. Lisäksi oli koettu häiritseviä eleitä, kuten epätoivottuja silmäniskuja. Häiritsijä saattoi olla joko tuttu tai vieras. Osassa kertomuksista hän oli suunnilleen samanikäinen kuin uhri, osassa vanhempi mies tai tuntematon henkilö. Joidenkin nuorten mukaan häiritsijänä voi olla yksilö tai ryhmä ja häirintä voi kohdistua yhteen tai useampaan henkilöön. Naisten tekemästä häirinnästä oli vain yksi maininta. Häirinnän tapahtumapaikoiksi nuoret mainitsivat koulun, kaupungin, bileet, kaupat ja ulkotilat, lisäksi häirintää kerrottiin tapahtuneen puhelimitse ja sosiaalisen median välityksellä.

”Joku mies kaupoilla on tullut ehdottelemaan lapsen tekemisestä”

”Etenkin naiset haukkuvat toisiaan huoriksi pitäen sanaa siinä merkityksessä, että haukuttava harrastaa paljon seksiä, usein vaihtuvien kumppanien kanssa.”

Tutkimukseen osallistuneet nuoret kertoivat kokeneensa huutelua ja sanallista ehdottelua puhelimitse tai kasvokkain. Eräälle nuorelle oli tarjottu rahaa vastineeksi seksistä. Muutama nuori kertoi, että heihin oli kohdistunut seksuaalista häirintää koskettelun muodossa. Koskettelijä oli ainakin yhdessä tapauksessa ollut vanhempi tuttu mieshenkilö. Eräs poika kuvasi monien poikien ahdistelevan tyttöjä esimerkiksi pyllylle läpsimällä tai ”tekee jotain pahempaa esim. suurissa joukoissa”. Eräs tyttö kertoi ahdistelua tapahtuvan usein bileissä tai muualla humalaisten tuttujen toimesta. Toinen tyttö kertoi, että saman ikäinen henkilö on joitain vuosia aiemmin ”yrittänyt ottaa minua väkisin”. Häntä oli myös yritetty saada lähtemään mukaan ranteesta kiinni pitäen.

Nuoret kuvailivat yhteensä viisi tapahtumaa, joissa kaveri oli joutunut seksuaalisen häirinnän kohteeksi. Suurin osa nuorista ei tiennyt kaverinsa kokeneen seksuaalista häirintää ja osa kertoi, että kaverit eivät ainakaan ole tulleet puhumaan asiasta. Erään nuoren kertomuksessa hänen kaverin kaverinsa oli kokenut seksuaalista häirintää tutun vanhemman miehen kosketellessa häntä. Kaksi nuorista kertoi ystävänsä

kokemuksesta, jossa vanhempi mieshenkilö käyttäytyi seksuaalisesti ahdistelevasti ja katseli häiritseväsi kaverin intiimejä paikkoja. Toinen kirjoittajista kertoo tuttavansa kokevan tämän intiimien paikkojen tuijottamisen seksuaalisena häirintänä. Toisessa tapauksessa taas kirjoittaja kuvasi kaverin olevan ahdistunut käytöksestä, mutta ei kuitenkaan pidä sitä seksuaalisena häirintänä.

“Minulla on myös toinen esimerkki. Tässäkään ystäväni ei ole joutunut seksuaalisen häirinnän uhriksi, mutta hän pitää erään vanhemman tyypin käytöstä ja katseita todella ahdistavana. Jopa perverssinä”

Yksi nuorista kertoi, että eräs hänelle läheinen tyttö oli kaveripoikansa kanssa ollut ulkona, kun poika oli hyvinkin konkreettisesti alkanut vihjailemaan haluavansa työltä seksiä. Tytön kieltäytyessä seksistä oli poika kuitenkin jatkanut toimintaa, kunnes tyttö oli paennut tilanteesta. Yhdessä tapauksessa kaveriin oli kohdistunut seksuaalista häirintää sosiaalisessa mediassa, kun kaveri oli lisännyt paljasta pintaa sisältävän kuvan itsestään yhteisölliselle palvelimelle. Ryhmä poikia otti yhteyttä tyttöön kuvan julkaisemisen myötä. Tapahtuman kohdannut tyttö ei kuitenkaan pitänyt tilannetta seksuaalisena häirintänä, toisin kuin aineen kirjoittanut kaveri.

5.3 Seksuaalisen häirinnän herättämät tunteet

Nuorten tunteet seksuaalista häirintää kohtaan olivat lähestulkoon aina negatiivisia. Useimmat nuorista kuvailivat tunteitaan, vaikka he eivät aina itse olleet kokeneet seksuaalista häirintää. Moni uskoi, että häirintä herättäisi heissä ällötystä, ahdistusta, vihaa ja ärsytystä. Muutama vastanneista ei osannut sanoa, minkälaisia tunteita he kokisivat häirintää kohdatessaan.

“Se olisi ällöttävää ja herättäisi minussa vihaa tekijää kohtaan.”

“Itseäni ei ole koskaan häiritty seksuaalisesti, joten en oikein tiedä mitä tunteita se herättäisi, koska ei tällaisia asioita tule kauheasti ajateltua.”

Osa vastanneista nuorista puhui tunteistaan nähdessään kavereidensa joutuvan seksuaalisen häirinnän kohteeksi. He tunsivat tällöin esimerkiksi sääliä kavereitaan kohtaan. Eräs poika kertoi myös ystävänsä kokemasta vakavaluontoisesta häirinnästä, mutta kertoi, ettei häirinnän kuulemisella ollut vaikutusta hänen omiin tunteisiinsa.

“Seksuaalinen häirintä herätti minussa sääliä tyttöjä kohtaan, jotka eivät voi sanoa ei.”

“Ei vaikuttanut minuun, häntä kuulemma vain puistatti ja iljetti.”

Nuoret eivät kirjoituksissaan maininneet häirinnän aiheuttamia mahdollisia positiivisia tuntemuksia. Toisaalta eräs tyttö tarkasteli ystävänsä kokemusta, jossa poikaryhmä lähestyi tyttöä tavalla, jonka hän itse olisi kokenut kovin ahdistavana. Ystävä ei kuitenkaan pitänyt tilannetta seksuaalisena häirintänä ja vaikutti olevan tilanteesta ennemminkin hyvillään.

Nuoret pitivät seksuaalista häirintää vakavana asiana. He totesivat, että kenenkään ei pitäisi joutua kokemaan häirintää. Muutama nuorista tähdensi, kuinka seksuaalinen häirintä jää varmasti mieleen pitkäksi aikaa, vaikka kokemukseen olisi saanut apua-kin.

“Siis kun kaikilla on mun mielestä se koskemattomuus, niin kukaan ei saa koskea suhun ilman “lupaa” tai sun hyväksyntää. Aloin miettiä tätä omalle kohdalle, niin se olis ihan kauheeta.”

“Mielestäni häirintä kohdistuu usein naisiin ja se voi jättää elinikäisiä pysyviä traumoja.”

“Monet eivät tajuakaan, miten pahalta voi toisesta tuntua esim. huoraksi haukkuminen.”

5.4 Nuorten käyttämät selviytymiskeinot

Seksuaalista häirintää kokeneet tai kaverinsa häirinnästä kuulleet nuoret kertoivat kieltäytymisen olevan yksi tapa toimia häirintätilanteessa. Joskus kieltäytyminen ei riittänyt, jolloin paikalta poistuminen oli lopettanut häirinnän sillä kertaa. Häirinnän jälkeen kavereille kertominen oli auttanut yhtä tyttöä. Yksi tyttö kertoi kokeilleensa asian jakamista kavereiden kanssa, mutta ei kokenut sitä kovin tehokkaaksi häirinnän käsittelyssä. Yksi tyttö kertoi katkaisseensa välit häiritsijään, mikä teki lopun häirinnästä. Eräs usein seksuaalista häirintää kokenut tyttö kertoi kieltävänsä häiritsijää sanallisesti. Käytetyt keinot olivat lopettaneet häirinnän sillä kerralla, ja tyttö kertoi häiritsijöiden joskus myös pyytävän anteeksi. Huutelua kokenut tyttö kertoi, että asian unohtaminen oli onnistunut hänen kohdallaan.

”Mä kyl sanon aina et lopeta tai irti ja lähen pois paikalta eikä ne sit enää sen jälkeen vaivaa, jotkut jopa pyytää anteeks.”

”sen jakaminen varmasti voisi auttaa, mutta usein silti ne tulevat väkisinkin mieleen”

Ne nuoret, jotka eivät olleet kokeneet seksuaalista häirintää kuvasivat keinoja, joita ajattelisivat käyttävänsä jos joutuisivat häirinnän uhriksi. Vastausten perusteella nuoria auttaisi seksuaalisen häirinnän jälkeen useimmiten ystävien tuki. Suunnilleen yhtä moni poika kuin tyttö piti ystävälle kertomista ja asiasta juttelemista keinona, jota he uskoisivat kokeilevansa seksuaalisen häirinnän jälkeen. Seuraavaksi yleisin selviytymiskeino oli perheeltä tuen hakeminen. Häirinnän vakavuudesta riippuen kahdeksan nuorta arvelisi kertovansa siitä perheenjäsenelleen. Eräs poika mainitsi, ettei jaa vanhempiansa kanssa yksityisasiotaan eikä kehtaisi kertoa seksuaalisesta häirinnästä heille.

”Jos olisin joutunut seksuaalisen häirinnän kohteeksi kertoisin todennäköisesti jollekin kaverille. Ja tapauksen suuruudesta riippuen vanhemmilleni. Jos häirintä tapahtuisi koulussa ottaisivat vanhempani tänne yhteyttä ja häiritsijän kanssa keskusteltaisiin. Ja jos häirintä ei loppuisi vaihtaisin todennäköisesti koulua.”

Muutama nuori vastasi, että häirinnän jälkeen voisi auttaa juttelu ”jollekin”. He korostivat puhumisen merkitystä, mutta eivät eritelleet tarkemmin, kenelle haluaisivat puhua. Ammattilaiselle häirinnästä kertomista piti vastausten perusteella hyvänä vaihtoehtona kahdeksan vastaajaa. Terveystoimittajalle kertoisi kaksi nuorta ja lääkärille yksi nuori. Kolmessa vastauksessa mainittiin, että puhuminen terapeutille tai tukihenkilölle voisi tulla kysymykseen. Yhden tytön toivomus oli oppitunti seksuaalisesta häirinnästä.

”Varmaan ois hyvä juttu puhua jollekin tapahtuneesta ja tunteista. Se varmasti helpottaisi oloa.”

”Minusta olisi hyvä, jos terkkari voisi pitää esim. jonkun valistavan tunnin seksuaalisesta häirinnästä ysiluokille. Näin jokainen saisi selville, kuinka tärkeästä aiheesta on kyse.”

Asian selvittelyä häiritsijän kanssa korostettiin useissa vastauksissa, etenkin poikien kirjoitelmissa sitä pidettiin tärkeänä. Vastaajat haluaisivat selvittelyihin mukaan uhrin ja häiritsijän lisäksi usein kolmannen osapuolen, joko kaverin, vanhemman tai opettajan. Anteeksiopyynnön häiritsijältä ilmoitti haluavansa yksi poika. Useassa vastauksessa mainittiin, että häirintä tulisi ottaa vakavasti ja uhrille tulisi tarjota apua. Kolme nuorta ilmoitti kertovansa tarpeen vaatiessa häirinnästä poliisille. Lähestymiskiellon ratkaisuksi mainitsi kolme vastaajaa. Yksi poika otti kantaa mahdollisuuksista saada apua:

”Aint nobody got time fo dat.”

Kaksi poikaa kertoi, ettei usko tarvitsevansa mitään apua mikäli kokisi seksuaalista häirintää. Neljä poikaa ei osannut sanoa, mikä auttaisi seksuaalista häirintää kokenutta, mutta kaksi heistä arveli läheisten läsnäolon ja tukemisen olevan mahdollisia auttavia asioita. Kolme tyttöä jätti kokonaan vastaamatta kysymykseen apukeinoista.

”Kunhan kaikki vaan uskaltaisi hakea apua, jos sitä tarvitsee!”

6 POHDINTA

6.1 Tulosten tarkastelu

Aineen kirjoittaneista nuorista viisi kahdestakymmenestäseitsemästä oli kokenut seksuaalista häirintää. Vastanneista tytöistä lähes puolet kertoi joutuneensa häirinnän uhriksi. Häirintää kokeneiden tyttöjen osuus on suunnilleen sama kuin Kouluterveyskyselyssä (2011), jonka mukaan 54 % kyseisen koulun 8. ja 9. luokan tytöistä oli kokenut seksuaalista häirintää. Osuus on huomattavan suuri siitä huolimatta, että nuoret saivat itse määritellä, mitä pitävät häirintänä. Jotkut nuoret olivat esimerkiksi kokeneet seksuaalista huutelua ja tuijottamista, mutta he eivät itse pitäneet sitä häirintänä. Prosenttiosuus pitääkin sisällään vain ne tapahtumat, mitkä ovat nuorten itsensä mielestä seksuaalista häirintää. Tyttöjen kokeman vakavan häirinnän yleisyys on huolestuttavaa. Yllättävää on, että yksikään vastanneista pojista ei kerro kokeneensa seksuaalista häirintää, vaikka se Kouluterveyskyselyssä (2011) on ollut poikienkien keskuudessa yleistä. Kouluterveyskyselyn mukaan 39 % pojista oli kokenut seksuaalisuutta loukkaavaa nimittelyä, kuten homottelua. Vakavampaa häirintää oli kokenut muutama prosentti. Vaikuttaa, että aineet kirjoittaneet pojat eivät pidä itseensä mahdollisesti kohdistunutta nimittelyä seksuaalisena häirintänä. Olisikin mielenkiintoista tietää, ovatko pojat niin tottuneita nimittelyyn ja huuteluun, että sitä ei enää pidetä vakavana. Voi kuitenkin olla, että homottelu on seksuaalisesta identiteetistään epävarmalle nuorelle erittäin loukkaavaa ja haavoittavaa. Nuoren kuva itsestään saattaa myös vääristyä (Aaltonen, J. 2012, 91).

Seksuaalisen häirintä nuorten määrittelemänä

Vastanneet nuoret osaavat määritellä seksuaalisen häirinnän monipuolisesti. He tuovat esille paitsi fyysisen ja sanallisen häirinnän, myös muun muassa eleet ja vihjailut. Moni vastanneista nuorista korostaa, että seksuaalisen häirinnän määritelmä riippuu uhrin suhtautumisesta asiaan. Samanlainen teko voi olla toiselle jopa mieluisaa, mutta toinen pitää sitä seksuaalisena häirintänä. Käsitettä pidettiin laajana eli se voi pitää sisällään lieviä ja hyvinkin vakavia tekoja. Termin yksiselitteinen määrittely

on vaikeaa siksi, että sen kokeminen on hyvin yksilöllistä ja olosuhteista riippuvaa (Aaltonen, J. 2012, 89). Joidenkin nuorten vastauksista huomaakin, ettei käsite ole heille aivan selkeä, vaan vastauksissa on havaittavissa ristiriitaisuutta. Esimerkiksi nuoren määriteltyä jonkin teon seksuaaliseksi häirinnäksi, samaa asiaa ei sen todella tapahduttua enää pidettykään seksuaalisena häirintänä. Muutama nuori on sitä mieltä, että seksuaalista toimintaa on helpompi hyväksyä silloin, kun se tulee omalta ikäluokalta. Esimerkiksi vanhemman miehen taholta tuleva tuijottaminen koetaan häirinnäksi, kun taas vastaava käytös ikätoverin tekemänä ei ole välttämättä lainkaan ahdistavaa.

Kouluterveyskyselyssä (2011) seksuaalisuutta loukkaava nimittely mainittiin yhtenä seksuaalisen häirinnän osa-alueena. Sen mukaan pojat ja tytöt olivat kokeneet sitä yhtä paljon, molemmat 39 %. On mielenkiintoista, että kuitenkin vain kahdessa aineessa otettiin esille homottelu ja huorittelu seksuaalisen häirinnän määritelmään. Olisi kiinnostavaa tietää lukeeko nuori nimittelyn ulos seksuaalisen häirinnän määritelmästä vai ovatko nuoret ainetta kirjoittaessaan unohtaneet mainita nimittelyn keskittyessään radikaalimpiin häirinnän muotoihin. Toisaalta on mahdollista, että nuori on sisällyttänyt sanalliseen häirintään myös nimittelyn. Lähes joka kolmas vastanneista piti seksuaalista puhetta seksuaalisena häirintänä. Kahden pojan vastauksessa seksuaaliseksi häirinnäksi luettiin epätoivottu halaaminen. Halaaminenkin voi olla seksuaalista häirintää, vaikka tekijä ei olisi tarkoittanut sitä pahalla. Kyseessä voi olla yksipuolinen ihastus eikä nuori välttämättä ole ymmärtänyt, ettei teko tunnu toisesta yhtä hyvältä kuin hänestä. Erään nuoren mielestä seksuaalista häirintää on väittää, että seksuaalinen suuntautuminen olisi oma valinta. Hänen mielestään myös sukupuolivähemmistöihin kohdistuvat ennakkoluulot ovat seksuaalista häirintää. Näkökulma on mielenkiintoinen ja valitettavasti seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjä pidetään yhteiskunnassamme vielä tavallisesta poikkeavana, joten he kohtaavat paljon seksuaalista häirintää ja kiusaamista (Seksuaalinen häirintä).

Seksuaalisen häirinnän ilmenemismuodot

Vastaajien kokemusten perusteella häiritsijä on ollut useimmiten joko samanikäinen tai vanhempi mies. Häiritsijä on osassa tapauksista ollut tuttu ja osassa vieras. Häirit-

sijät toimivat sekä yksin että ryhmässä. Kaksi nuorta kertoi ulkomaalaisen tekemästä häirinnästä. Erään nuoren mielestä häiritsijä on ulkomaalainen noin 95 prosentissa tapauksista. Luku kuulostaa huomattavan suurelta. Voivatko kulttuuriset erot selittää ulkomaalaisten rohkean tai jopa päällekkäyväisen käytöksen? Toisaalta myös mielikuvissa häiritsijänä pidetään usein maahanmuuttajaa tai ulkomaalaista (Aaltonen, J. 2012, 89). Voiko olla, että ulkomaalaisen tekemä häirintä pistää erityisesti silmään stereotypian takia, vai onko häirintä todella yleisempää ulkomaalaisen tekemänä? Useassa aineessa mainitaan vanhemman miehen tekemä häirintä. Yksi nuori kuvaa tällaisen häirinnän olevan perverssiä ja erityisen ahdistavaa. Eräässä tutkimuksessa vastaajat pitivät vanhemman henkilön, kuten opettajan, taholta tulevaa häirintää epäluonnollisena ja sairaana. Lisäksi aikuisilta odotetaan vastuullista ja tasapainoista käytöstä sen sijaan, että he olisivat nuorten tavoin viettien vietävissä. (Korhonen & Kuusi 2003, 69.)

Vain yksi nuori kertoi vastauksessaan internetissä tapahtuneesta häirinnästä. Tämä on hämmästyttävää, sillä sosiaalisen median käyttö on nuorten keskuudessa hyvin yleistä. Useiden suomalaisten selvitysten mukaan seksuaalinen häirintä internetissä on yleistä. Esimerkiksi erään tuoreen suomalaisen tutkimuksen mukaan lähes puolet kyselyyn vastanneista tytöistä on kokenut tuntemattoman henkilön ehdottelevan seksiä internetin kautta. (Lasten kokema seksuaalinen häirintä ja hyväksikäyttö internetissä 2011.) Kouluterveyskyselyn (2011) mukaan 29 % tytöistä oli kokenut häiritsevää seksuaalista ahdistelua tai ehdottelua puhelimesta tai internetissä. Lisäksi tämän opinnäytetyön kysymyksiä testattaessa kolmessa vastauksessa viidestä nuori mainitsi kokeneensa seksuaalista häirintää internetin kautta. Sen vuoksi onkin hämmästyttävää, että ainoastaan yhdessä vastauksessa mainitaan sosiaalisessa mediassa tapahtuva seksuaalinen häirintä. Mahdollista on, että asiasta on puhuttu vähän sen tuoreuden takia, joten nuoret eivät välttämättä osaa ajatella internetin tapahtumien olevan väärin. Voi myös olla, että vastaajat eivät koe sosiaalisessa mediassa tapahtuvaa seksuaalista ehdottelua häirintänä.

Seksuaalisen häirinnän herättämät tunteet

Lähes jokaisessa vastauksessa kuvatut häirinnän herättämät tunteet olivat negatiivisia, ja nuoret kuvasivat lähinnä ällötyksen ja ahdistuksen tunteita. Kaikki nuoret eivät osanneet lainkaan kuvitella, miltä häirintä tuntuisi. Aaltosen (2006) mukaan nuoret kokevat usein ambivalentteja tunteita seksuaalisen häirinnän suhteen. Tällaista ei vastauksissa tullut esille. Voiko olla, että nuoret eivät ole tottuneita tai motivoituneita tarkastelemaan ja erittelemään tunteitaan, tai ehkä heikoimmat tuntemukset jäävät vahvimman alle piiloon. Seksuaalinen häirintä mielletään usein yksinomaan negatiiviseksi asiaksi. Sen vuoksi nuoret eivät mahdollisesti uskalla itselleenkaan myöntää sen herättäneen myös positiivisia tunteita, kuten mielihyvää huomatuksi tulemisesta. Voi myös olla, että seksuaalinen huomio tuntuu nuoresta jännittävältä tai jopa kiihottaa. Nuoret saattavat tarvita tukea tunteiden ymmärtämisessä. Tällöin terveysalan ammattilainen voi auttaa nuorta hyväksymään tuntemukset osoittamalla, että ristiriitaiset tunteet ovat normaaleja.

Nuorten käyttämät selviytymiskeinot

Kahdessa vastauksessa mainittiin selviytymiskeinona häirinnän unohtaminen. Pohdimme, aiheuttaako asian käsittelemättä jättäminen myöhemmin nuorelle ongelmia, esimerkiksi normaalin seksuaalisen kanssakäymisen vääristymistä. Asiaan vaikuttaa, kuinka vakavana nuori on kokenut häirinnän. Mielenkiintoista on, että kuvitellessaan, mikä häirinnän jälkeen auttaisi, usein mainittiin puhuminen paitsi kaverille, myös vanhemmille tai ammattilaiselle. Vaikuttaa siltä, että ne, jotka ovat häirintää kokeneet, eivät ole kuitenkaan näin toimineet, vaan seksuaalista häirintää kokeneista nuorista osa sai apua kertomalla tapahtuneesta kaverilleen. Nuorten on mahdollisesti vaikea keskustella arkaluontoisista asioista muiden kuin ikätovereiden kanssa. He eivät välttämättä tiedä, että kouluterveydenhoitajalle, kuraattorille, psykologille tai muulle ammattilaiselle voi jutella mistä tahansa mieltä painavasta asiasta. He saattavat ajatella, että koska vakavampiakin tapauksia on olemassa, ei oma häirintäkokeemus välttämättä ole merkittävä (Aaltonen, S. 2006, 212). Nuoret mainitsevat monia hyviä keinoja häirinnän käsittelyyn. On positiivista, että useampi nuori ehdottaa asian selvittelyä perheen tai ammattilaisen kanssa, sekä mahdollisesti myös häiritsijän läsnäollessa. Yleisesti ottaen on hyvä, että nuoret kuvaavat keskustelun toimivana

selviytymiskeinona seksuaalisen häirinnän jälkeen.

6.2 Tutkimuksen luotettavuus

Kvalitatiivisessa tutkimuksessa luotettavuuden arviointiin käytetään validiteetin käsitettä. Menetelmän ollessa validi se mittaa sitä, mitä sen on tarkoituskin mitata. (Hirsjärvi ym. 2007, 226.) Kysymysten testaaminen etukäteen auttaa muotoilemaan kysymykset niin, että väärinymmärrykset vähenevät (Mäkinen 2006, 93). Tässä opinnäytetyössä kysymykset testattiin Facebookin kautta yhdellä ammattikoulun ensimmäisen luokan opiskelijalla sekä neljällä yhdeksäsluokkalaisella. Testauksessa selvisi, että yhden kysymyksen muotoilu tuotti erityyppisiä vastauksia, kuin mitä oli toivottu. Tämän vuoksi kysymys ”Kuvaile, mitä keinoja käytit tai kaverisi käytti tilanteesta selviämiseen?” muutettiin muotoon ”Kuvaile, mikä sinua auttoi tai auttaisi seksuaalisen häirinnän jälkeen?” Muokattuun kysymykseen saadut vastaukset sisälsivätkin sen tyyppistä tietoa, mitä oli toivottu. Testivastausten lyhyt pituus herätti huolta aineiston laadun ja määrän kannalta, joten varsinaisen tutkimuksen tehtävänannossa rohkaistiin kirjoittamaan kokonaisin lausein ja niin paljon kuin kerrottavaa riittää.

Kerättyyn aineistoon tutustuttaessa huomattiin, että vastauksissa ei juurikaan tullut esille sosiaalisessa mediassa tapahtuvaa seksuaalista häirintää. Mikäli toivotusta aiheesta ei saada tietoa, voi kyseessä olla validiteettiongelma (Mäkinen 2006, 93). Voi olla, että erilaisella kysymysten asettelulla nuoret olisivat kertoneet asiasta huomattavasti enemmän. Aineistoa analysoitaessa tulee tunnistaa mahdolliset väärinymmärretyt kysymykset, jotta niitä ei tulkitse omien ajatustensa perusteella (Hirsjärvi ym. 2007, 227). Omia oletuksia, kokemuksia ja arvoja koskien seksuaalista häirintää on pohdittava kriittisesti. Asenteet eivät saa vaikuttaa aineiston keräämiseen tai analysointiin. Tulosten tulkintaan voi vaikuttaa paljon se, kuinka opinnäytetyön tekijät itse suhtautuvat aiheeseen. Eräs luotettavuutta lisäävä tekijä on tutkijatriangulaatio, eli tuloksia tarkastelemassa on useampi kuin yksi henkilö (Mts. 228). Opinnäytetyötä tehdessä olikin hyötyä siitä, että tekijöitä oli kaksi. Tuloksia tarkasteltiin monesta eri näkökulmasta reflektoiden työtöitä käyttäen.

Laadullisessa tutkimuksessa otoksen koko ja muodostuminen riippuu tutkimuskoh- teesta (Hirsjärvi ym. 2007, 176 -177). Opinnäytetyön tutkimuksen toteuttaminen koulussa tekee otoksesta kattavan verrattuna siihen, että se tehtäisiin esimerkiksi kaupungilla tai harrastuksessa. Tutkimuksen laatua heikentää se, että kaikki oppilaat eivät saaneet lupaa osallistua tutkimukseen. Voi olla, että näiden oppilaiden joukossa oli erityisen paljon niitä, joilla olisi ollut kerrottavaa seksuaalisesta häirinnästä. Vali- diuden kannalta tärkeää on, että vastaajat luottavat anonymiteettinsä säilymiseen, jotta he motivoituvat vastaamaan kysymyksiin rehellisesti ja pohdiskellen (Mäkinen 2010, 114). Nuorten tuli pystyä luottamaan tietojen salassa pysymiseen, jotta he uskaltautuisivat kertomaan myös arkaluontoisista asioista. Tutkimuksen merkitys ja tietojen salassapito tuli siis selittää oppilaille uskottavasti, jotta heidät saataisiin vastaamaan kysymyksiin huolella. Koteihin jaetuissa kirjeissä kerrottiin tutkittavan henkilöllisyyden pysyvän salassa, lisäksi siitä muistutettiin nuorille heidän aloittaes- saan kirjoittamisen. Kirjoitelmien perusteella vaikutti, että nuoret olivat luottaneet anonymiteettinsä säilymiseen, sillä he olivat kertoneet myös arkaluontoisista asiois- ta.

Tutkimuksen luotettavuutta lisää se, että aineistonkeruun olosuhteet ja mahdolliset häiriötekijät kuvataan tarkasti (Hirsjärvi ym. 2007, 227). Kirjoitelman tehneistä nuo- rista osa käytti tehtävään vain vähän aikaa ja osa lähes kaiken annetun ajan. Työ- rauhaan vaikutti se, että koko luokka ei osallistunut tutkimukseen ja he joilla kirjai- tettavaa oli vain vähän, jäivät ilman tehtävää. Lopputunnista osa nuorista selaili älypuhelimiaan, jutteli keskenään ja kommentoi esimerkiksi toisten kirjoittamiseen käyttämää aikaa. Kesken kirjoittamisen eräs nuorista muistutti kaveriaan kirjoitta- maan heille molemmille tutusta tapahtumasta. Kaksi nuorta kysyi luvan kuulokkeilla musiikin kuuntelulle kirjoittamista ja keskittymistä helpottamaan. Työrauha oli kui- tenkin tutkimuksen ajan yleisesti ottaen hyvä. Työrauhaan auttoi mahdollisesti myös opettajan läsnäolo aineistonkeruun ajan. Tutkimustekstiä kirjoitettaessa vaaditaan tarkkuutta, sillä analyysiprosessin kulku ja tehdyt tulkinnat on huolellisesti esiteltävä lukijalle. Läpinäkyvyyttä lisää esimerkiksi se, että lukija saa nähdä esimerkiksi suoria lainauksia kirjoitelmista. (Mts. 227-228.)

6.3 Tutkimuksen eettisyys

Kvalitatiivisen tutkimuksen yksi merkittävimmistä eettisistä haasteista on anonymiteetin ja luottamuksellisuuden toteutuminen. Tutkimusaiheen ollessa arkaluonteinen on anonymiteettiä suojattava entistä tarkemmin. Esimerkiksi henkilökohtaiset tai seksuaalisuuteen liittyvät tutkimusaiheet katsotaan erityisen aroiksi. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006.) Lapsia ja nuoria tutkittaessa on erityisesti varottava, ettei tutkimukseen osallistuminen vahingoita heitä (Lagström, Pösö, Rutanen & Vehkalahti 2010, 16). Opinnäytetyön tutkimusaineisto palautettiin nimettömänä. Taustatietona kysyttiin ainoastaan nuoren sukupuoli. Tutkittavat nuoret olivat suunnilleen saman ikäisiä eikä muiden taustatietojen selvittämiseksi ollut tarvetta. Anonymiteetti säilyi näin paremmin turvattuna. Joidenkin nuorten vastaukset olivat niin tarkkoja, että heidän lähipiirinsä olisi voinut tunnistaa heidät tutkimustekstistä. Tutkittavilta saatua aineistoa olikin muokattava niin, että tutkittavan henkilöllisyyttä ei voi tunnistaa tekstistä. Samanaikaisesti on muistettava tuoda lukijalle ilmi mahdollisimman tarkat tutkimustulokset mahdollisimman vähäisin muutoksia (Kuula 2006, 219). Arkaluonteista aihetta tutkiessa on myös mietittävä onko tutkimiselle perusteita, eli onko tutkimusaineistosta saatu tieto sen arvoista, että tutkimus kannattaa tehdä (Eskola & Suoranta 1998, 56). Teoriatietoon perehdyttäessä huomattiin, että varsinkin nuorten kokemaa seksuaalista häirintää on Suomessa tutkittu melko vähän. Lisäksi Kouluterveyskyselyn (2011) mukaan 47 % nuorista on kokenut seksuaalista häirintää, joten uusi tieto on arvokasta. Voidaan myös pohtia hyötyvätkö tutkittavana olevat nuoret tutkimuksesta ja mitä haittaa heille siitä koituu (Yhteiskuntatieteellisen tutkimuksen tietosuojaja 1987, 9-12). Tutkittavat yhdeksäsluokkalaiset eivät välttämättä suoranaisesti hyödy opinnäytetyön tutkimustuloksista, mutta voi olla, että on nuorten kannalta hyvä saada heidät pohtimaan seksuaalisen häirinnän määrittelmää, sekä omia tunteitaan ja selviytymiskeinojaan seksuaalista häirintää ajatellen. Tutkimukseen osallistumisen haittana tutkittaville voi olla voimakkaiden tunteiden herääminen. Voi myös olla, että ne nuoret, jotka kirjoittavat muita kauemmin saattavat leimautua nuorten keskuudessa seksuaalista häirintää kokeneiksi. Aineistonke-

ruussa pyrittiin välttämään näitä haittoja kertomalla nuorille ennen tutkimuksen aloittamista, että mikäli aihe herättää ajatuksia tai tunteita, on tärkeää mennä koulu-terveydenhoitajan puheille. Leimaantumista pyrittiin välttämään sillä, että kaikkien tutkittavien oli pysyttävä paikoillaan luokkatilassa oppitunnin päättymiseen saakka ja lisäksi kaikille oppilaille oli annettu tehtäviä, vaikka he eivät osallistuneet tutkimukseen.

Kun kyseessä ovat alaikäiset tutkittavat, on heidän vanhemmiltaan kysyttävä lupa tutkimukseen osallistumisesta (Aarnos 2007, 171). Sekä vanhemmille, että nuorille kerrottiin kotiin lähetettävän suostumuksen yhteydessä opinnäytetyön aihe, tarkoitus ja tavoite, sekä selvitettiin kuinka aineisto nuorilta kerätään. Sekä vanhemmille että nuorille oli tärkeää painottaa nimettömyyden ja luotettavuuden näkökulmaa. Silloin kun tutkimukseen osallistumiseen sisältyy riski esimerkiksi voimakkaiden tunteiden heräämiselle, on tutkittaville kerrottava mahdollisimman tarkasti tutkimuksen kulku ennen sen aloittamista (Hirsjärvi ym. 2007, 25). Koululla käytiin kaksi kertaa tutkimusta edeltävällä viikolla, jolloin oppilaille esitetyttiin ja kerrottiin tutkimuksen aiheesta ja toteutustavasta. Lisäksi tutkimukseen osallistumisen vapaaehtoisuutta korostettiin. Aineistonkeruutilanteessa nuorille jaettiin kaksi A4-kokoista paperia, mutta heille ei annettu vähimmäismäärää kirjoittamisen suhteen, jolloin nuori itse sai päättää vastaako hän kysymyksiin. Nuorten tutkittavien vapaaehtoisuutta ja itsemääräämisoikeutta saatettiin tutkimuksessa kuitenkin rajoittaa siinä vaiheessa, kun oppilailta evättiin lupa poistua luokahuoneesta ennen tutkimuksen loppumista. Toisaalta tutkimus tehtiin oppitunnin aikana, jolloin voidaan pitää luonnollisena, että nuorten on pysyttävä luokassa vaadittu aika. On myös hyvä miettiä mitä ongelmia tutkimukseen osallistumisen myötä arvottavista elokuvalipuista voi olla eettisyyden kannalta.

Tieteellisen tutkimustyön eettiset vaatimukset kieltävät lisäksi plagioinnin eli toisen kirjoittaman tekstin esittämisen omana, tutkimustuloksien yleistämisen kriiikkittömästi, harhaanjohtavan tai puutteellisen raportoinnin sekä toisen tutkijan osuuden vähättelyn (Hirsjärvi ym. 2007, 26–27). Nämä seikat otettiin huolellisesti huomioon koko tutkimuksen ja opinnäytetyön teon ajan. Opinnäytetyön valmistumisen jälkeen

ainekirjoitukset hävitettiin, koska niitä ei katsottu aiheelliseksi säilyttää. Aineisto on syytä arkistoida vain jos se on erityisen perusteltua (Mäkinen 2006, 120).

6.4 Yhteenveto

Johtopäätökset

Kyselyyn vastanneista tytöistä seksuaalista häirintää oli kokenut lähes puolet. Osuus on suunnilleen sama kuin edeltävissä tutkimuksissa, kuten Kouluterveyskyselyssä (Kouluterveyskysely 2011). Vastaavasti häirintää kokeneiden poikien osuus on tässä tutkimuksessa yllättävän pieni verrattuna aikaisempiin lähteisiin, sillä yksikään poika ei kertonut kokeneensa seksuaalista häirintää. Nuoret määrittelevät seksuaalisen häirinnän käsitteen uhrin kokemuksesta käsin. Vastaajat tuovat monipuolisissa määrittelyissä esille niin fyysisen, kuin myös sanallisen ja eleisiin perustuvan häirinnän. Häirintää omakohtaisesti kokeneet nuoret kertovat esimerkkejä kaikista edellä mainituista osa-alueista. Sosiaalisessa mediassa tapahtuvaa seksuaalista häirintää nuoret kuvaavat hämmästyttävän vähän. Nuorten mukaan seksuaalinen häirintä herättää negatiivisia tunteita ja on vakava asia. Selviytymiskeinoina häirintää kokeneet nuoret käyttivät konkreettista häirinnän lopettamista, kuten paikalta poistumista. Useimpien nuoret ajattelevat saavansa parhaiten apua keskustelemalla ystävänsä kanssa.

Tutkimuksen hyödyllisyys

Nuorten kokema seksuaalinen häirintä on Suomessa melko vähän tutkittu aihe. Laadullisen tutkimuksen keinoin hankittu tieto on syvällistä ja käyttökelpoista, sillä tieto on hankittu suoraan nuorilta itseltään. Saatu tieto voi hyödyttää opinnäytetyön yhteistyökoulun terveydenhoitajaa sekä muuta henkilökuntaa. Nuorten kanssa keskustellessa ja esimerkiksi terveystiedon oppituntien suunnittelussa on hyödyllistä hahmottaa, mitä nuoret ennalta asiasta tietävät ja minkälaista apua he kaipaavat. Tulokset kuvaavat juuri tämän paikkakunnan nuorten tilannetta - eroa voi olla esimerkiksi pääkaupunkiseudun nuorten kokemuksiin. Lisäksi muut aiheesta kiinnostuneet, kuten opiskelijat ja murrosikäisten vanhemmat, voivat saada opinnäytetyötä lukemalla arvokasta tietoa. Opinnäytetyö lisää myös seksuaalisesta häirinnästä pu-

humista ja nostaa aihetta ihmisten tietoisuuteen. Tietoisuuden lisääntyminen auttaa nuoria muodostamaan omat rajansa ja suojelemaan itseään häirinnältä.

Ammatillinen kasvu

Opinnäytetyöprosessi on syventänyt ymmärrystä seksuaalisen häirinnän ilmiöstä erityisesti nuorten maailmassa. On ollut mielenkiintoista tutustua murrosikäisen kehitysvaiheisiin ja peilata niitä nuorten ajatuksiin seksuaalisesta häirinnästä. Prosessi on tukenut tekijöiden ammatillista kasvua, niin tulevana terveydenhoitajana, kuin mielenterveyshoitotyön ammattilaisenaakin. Seksuaalisen häirinnän herättämien tunteiden ja vaikutusten ymmärtäminen auttaa tilanteissa, joissa menneisyydessä tai nykyhetkessä koettu häirintä nousee keskustelun aiheeksi. Aran aiheen puheeksi ottaminen on ilmiöön perehtymisen myötä helpompaa. Opinnäytetyötä tehdessä tutkitun tiedon kriittinen arviointi on kehittynyt selvästi. Työn edetessä opittiin monipuolisesti tutkimuksen tekemisen käytänteistä, kuten tietoperustan luomisesta, aineiston keruun suunnittelemisesta ja järjestämisestä, tulosten tulkitsemisesta sekä raportoinnista. Tutkimustulosten tarkastelu ja pohtiminen monelta kannalta on lisännyt taitoa kyseenalaistaa vanhoja käsityksiä ja löytää tilalle uusia näkökulmia. Tutkimusta toteuttaessa organisointikyvyt ja moniammatilliset taidot kehittyivät yhteistyössä eri ammattiryhmien kanssa. Eettisesti vaativia tilanteita ja pulmia kohdattiin työn eri vaiheissa. Niiden pohtiminen oli hoitajan ammatillista kasvua tukevaa. Lisäksi ratkaisujen apuna käytettiin muun muassa ohjaajien ammattitaitoa sekä kirjallisuutta.

Jatkotutkimusaiheet

Mielenkiintoisia jatkotutkimusaiheita löytyi useita. Sosiaalisen median käytön nopean yleistymisen myötä seksuaalisen häirinnän muotoja on tullut uusia. Voidaan ajatella, että seksuaalinen häirintä on kokonaisuudessaan lisääntynyt, sillä se on internetin välityksellä entistä helpompaa. Sosiaalisessa mediassa tapahtuvan häirinnän tutkiminen olisi hyödyllistä niin nuorten, kuin heidän kanssaan työskentelevien ammattilaistenkin näkökulmasta. Poikien kokemaa seksuaalista häirintää on tutkittu Suomessa melko vähän, eikä opinnäytetyön tuloksissa sitä tullut esille, joten siihen olisi hyvä perehtyä tarkemmin. Eräällä nuorella oli kokemus siitä, että seksuaalinen häirintä on pääasiassa ulkomaalaisten tekemää, joten mielenkiintoinen jatkotutki-

muksen aihe olisi kulttuuristen erojen ja seksuaalisen häirinnän välinen yhteys. Häiritsijän näkökulma sekä seksuaalivähemmistöjen kokema häirintä puhututtivat, mutta työn rajauksen vuoksi ne jäivät tarkastelun ulkopuolelle. Aiheet kuitenkin ansaitsisivat tulla tarkemmin käsitellyiksi. Kiinnostavaa olisi selvittää tutkimukseen osallistuneiden nuorten kokeman seksuaalisen häirinnän pitkäaikaisia vaikutuksia sekä heidän ajatuksiaan aiheesta esimerkiksi kymmenen vuoden kuluttua. Kuten erään nuoren toivomus oli, hyvä olisi myös järjestää teemapäivä tai oppitunti seksuaaliseen häirintään liittyen. Tunnilla käsiteltävä aihe voisi olla vaikkapa häirinnän herättämien ristiriitaisten tunteiden normalisoiminen.

LÄHTEET

Aaltonen, J. 2012. Turvataitoja nuorille. Opas sukupuolisen häirinnän ja seksuaalisen väkivallan ehkäisyyn. Opas 21. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Tampere: Juvenes-Print.

Aaltonen, S. 2006. Tytöt, pojat ja sukupuolinen häirintä. Nuorisotutkimusseura / Nuorisotutkimusverkosto, julkaisuja 69. Helsinki: Yliopistopaino.

Aarnos, E. 2007. Kouluun lapsia tutkimaan: Havainnointi, haastattelu ja dokumentit. Teoksessa Ikkunoita tutkimusmetodeihin I. Metodien valinta ja aineiston keruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle. Toim. J. Aaltola ja R. Valli. Korj. p. Juva: WSOY, 170-183.

Apter, D. 2008. Onko seksuaalikasvatuksesta ja –neuvonnasta hyötyä? Lääketieteellinen Aikakauskirja Duodecim 2008;124(4):427-8. Viitattu 13.11.2013.
http://www.duodecimlehti.fi/web/guest/arkisto;jsessionid=A85C4AEE580B2BE1EC821A438EA37314?p_p_id=Article_WAR_DL6_Articleportlet&_Article_WAR_DL6_Articleportlet_viewType=viewArticle&_Article_WAR_DL6_Articleportlet_tunnus=duo97053

Brusila, P., Hyvärinen, S., Kallio, M., Porras, K. & Sandberg, T. 2009. Eikö se kuulu kenellekään? Rohkene kohdata seksuaalisesti kaltoinkohdeltu nuori. Väestöliitto. Helsinki: VL-Markkinointi Oy.

Eskola, J. & Suoranta, J. 1998. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Tampere: Gummerus.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2007. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Tammi.

L 8.8.1986/609. Laki naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta. Valtion säädöstietopankki Finlex. Viitattu 20.3.2013. <http://www.finlex.fi>, lainsäädäntö, ajantasainen lainsäädäntö.

LA 25.11.118/2009. Laki rikoslain 24 luvun muuttamisesta. Lakialoite 118/2009 vp. Viitattu 22.3.2013.
http://www.eduskunta.fi/faktatmp/utatmp/akxtmp/la_118_2009_p.shtml

Korhonen, P. & Kuusi, M. 2003. Sukupuolinen häirintä peruskoulussa: muistoja ja merkityksiä. Sosiaali- ja terveysministeriö, Tasa-arvoasiain neuvottelukunta. Helsinki.

Korteniemi-Poikela, E. & Cacciatore, R. 2010. Portaita pitkin. Lapsen ja nuoren seksuaalinen kehittyminen. Helsinki: WSOY.

Kouluterveyskysely. 2011. THL. Viitattu 2.1.2013.
http://www.thl.fi/fi_FI/web/fi/tilastot/vaestotutkimukset/kouluterveyskysely/tulokset/alueittain/lansi_ja_sisa_suomi/keski-suomi.

Kuula, A. 2006. Tutkimusetiikka. Aineistojen hankinta, käyttö ja säilytys. Jyväskylä: Gummerrus.

Lagsröm, H., Pösö, T., Rutanen, N. & Vehkalahti, K. 2010. Kohti eettisesti kestävä lasten ja nuorten tutkimusta. Teoksessa Lasten ja nuorten tutkimuksen etiikka. Toim. H. Lagsröm, T. Pösö, N. Rutanen & K. Vehkalahti. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto.

Lasten kokema seksuaalinen häirintä ja hyväksikäyttö internetissä. 2011. Pelastakaa lapset Ry. Nettipoliisi.

Viitattu 31.3.2013. <http://pelastakaalapset-fi-bin.directo.fi/@Bin/70cdb086edf066b8808232a33e090ff4/1364715536/application/pdf/895179/Lasten%20kokema%20seksuaalinen%20h%C3%A4irint%C3%A42011.pdf>

Mäkinen, O. 2006. Tutkimusetiikan ABC. Helsinki: Tammi.

Ryttyläinen, K. & Valkama, S. 2010. Seksuaalisuus hoitotyössä. Helsinki: Edita.

Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. 2006. KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. Viitattu 4.1.2013. <http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/>.

Seksuaali- ja lisääntymisterveyden edistäminen. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2007:17. Viitattu 13.11.2013.

[http://www.stm.fi/c/document_library/get_file?folderId=28707&name=DLFE-3584.pdf&title=Seksuaali_ ja lisaantymisterveyden edistaminen fi.pdf](http://www.stm.fi/c/document_library/get_file?folderId=28707&name=DLFE-3584.pdf&title=Seksuaali_+ja+lisaantymisterveyden+edistaminen+fi.pdf)

Seksuaalikasvatuksen standardit Euroopassa. 2010. Maailman terveysjärjestön (WHO) Euroopan aluetoimisto ja BZgA. Viitattu 13.11.2013. <http://www.thl.fi/thl-client/pdfs/039844e2-c540-4e81-834e-6f11e0218246>

Seksuaalinen häirintä. Mannerheimin lastensuojeluliitto. Viitattu 21.9.2013. <http://www.mll.fi/kasvattajille/kiusaamisen-ehkaiseminen/seksuaalinen-hairinta/>

Sunnari, V. 2009. Physical Sexual Harassment as Experienced by Children at School : in Northern Finland and Northwest Russia. Oulun yliopisto. Viitattu 28.3.2013.

<http://jultika.oulu.fi/Record/isbn978-951-42-9073-2>

Tuomi J. & Sarajärvi, A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi.

Nuorten seksuaalioikeudet. 2013. Väestöliitto. Viitattu 31.3.2013.

<http://www.vaestoliitto.fi/nuoret/seksi/seksuaalioikeudet/>

Witkowska, E. & Menckel E. 2005. Perceptions of sexual harassment in Swedish high schools: experiences and school-environment problems. European Journal of Public Health, Vol. 15, NO. 1, 78–85.

Yhteiskuntatieteellisen tutkimuksen tietosuoja. 1987. Suomen Akatemian julkaisuja 1/1987. Helsinki.

LIITTEET

Liite 1

Kysymykset oppilaille:

Sukupuolesi?

Kerro, mitä mielestäsi tarkoittaa seksuaalinen häirintä?

Oletko sinä tai kaverisi kokenut seksuaalista häirintää? Minkälaista?

Minkälaisia tunteita seksuaalinen häirintä sinussa herätti?

Kuvaile, mikä sinua auttoi tai auttaisi seksuaalisen häirinnän jälkeen? Mistä haluaisit saada apua?

Liite 2

JYVÄSKYLÄN AMMATTIKORKEAKOULU
JAMK UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Hei vanhemmat!

Olemme kolmannen vuoden sairaanhoitaja- ja terveydenhoitajaopiskelijat Jyväskylän ammattikorkeakoulusta. Teemme opinnäytetyömme nuorten kokemasta seksuaalisesta häirinnästä yhteistyössä lapsenne koulun kanssa. Vuonna 2011 valtakunnallisen 8. luokan oppilaille tehdyn kouluterveyskyselyn mukaan 47 % koulun oppilaista on kokenut jonkinlaista seksuaalista häirintää.

Olemme kiinnostuneita tutkimaan ilmiötä nuorten näkökulmasta ja tavoitteena on saada lisää tietoa aiheesta mm. kouluterveydenhuollon käyttöön. Tarkoituksenamme on pyytää 9 a ja b -luokkalaisia kirjoittamaan aiheesta aine ohjaavien kysymysten avulla. Tärkeää on myös saada vastaukset niiltä oppilailta, joilla ei ole kokemuksia seksuaalisesta häirinnästä. Vuoden 2013 loppuun mennessä voitte löytää opinnäytetyön esimerkiksi Googlesta tekijöiden nimillä tai kouluterveydenhoitajan kautta.

Kirjoitelmat palautetaan nimettömänä eikä opinnäytetyöstä voida tunnistaa lapsenne henkilöllisyyttä. Tutkimukseen osallistujien kesken arvomme neljä elokuvalippua.

Pyydämme täyttämään kirjeen alaosassa olevan luvan ja oppilaita palauttamaan sen opettajalle **16.4.2013 mennessä**, jolloin aineiden kirjoitus tehdään.

Kevätterveisin,

Johanna Saarivaara ja Maiju Vuorela

Vastaamme mielellämme kysymyksiin sähköpostitse:
F6917@student.jamk.fi ja F7060@student.jamk.fi

Opinnäytetyön ohjaavat lehtori Irmeli Katainen (irmeli.katainen@jamk.fi) ja lehtori Carita Kuhanen (carita.kuhanen@jamk.fi).

Lapseni nimi: _____

Lapseni saa osallistua tutkimukseen

Lapseni ei saa osallistua tutkimukseen

Päiväys _____ Huoltajan allekirjoitus _____